

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

KAVKASIONI

1 ივნისი * ფასი 50 000 კუპონი

1 ივნისი — ბავშვთა ღაცვის საერთაშორისო დღე

მაცალა, ხმალი ბავლესო!

26 მაისს საქართველოს შეიარაღებული ძალების აღლუმზე დიდძალმა ხალხმა მოიყარა თავი. გარშემო მდებარე ხეებზე და სახლების სახურავებზე ყმანვილები ამძვრალიყვნენ, კისერნაგრძელებულ მამებს ბალები შემოესვით მხრებზე...

როდესაც ქართული ჯარის ნაწილები და სამხედრო ტექნიკა მწყობრად მოუყვებოდნენ რესპუბლიკის მოედანს, ათასგვარ მწარე რეპლიკას გაიგონებდით:

„შეხედე, შეხედე, ბავშვები გამოყვანიათ პარადზე!“

„ეს ტანკები და რაკეტები რუსებისგან აქვთ ნათხოვარი...“

„ეჰ, სოხუმში ექვსი გრადი რომ გვექონოდა...“

„ამაზე მეტი ტექნიკა სამეგრელოს ტყეებშია გადამალული!“

„ვინაა, ბიჭო, აი ღიპიანი, სიარულს ახლა სწავლობს?!“

დასასრული მ-3 მ.

პროვნილი თანხმობისა და პრეტიანობის დეკლარაცია

26 მაისს თბილისში, მოსწავლე ახალგაზრდობის რესპუბლიკური სასახლის სარკებიან დარბაზში გაიმართა „ეროვნული თანხმობისა და ერთიანობის დეკლარაციაზე“ ხელმოწერის ცერემონია. ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ინიციატივით შექმნილ ამ დოკუმენტს ხელი მოაწერა მრავალმა პოლიტიკურმა ორგანიზაციამ, მოძრაობამ, შემოქმედებითმა და საზოგადოებრივმა გაერთიანებამ. დეკლარაციას შეუერთდნენ:

კონგრესი; ჯარისკაცთა ხსოვნის ფონდი; სრულიად საქართველოს დელანეთა კავშირი; შწვანეთა მოძრაობა; სახალხო ფრონტი; ვეტერანთა კავშირი; რუსული საგანმანათლებლო ცენტრი; სრულიად საქართველოს სედიმ ზიშაშვილის საზოგადოება; სამართლიანობის კავშირი; ცხოველთა დაცვის საზოგადოება; საქართველოს თავდაცვის ფონდი; საქართველოს ახალგაზრდობის საერთაშორისო ფონდი; საქართველოს გერმანელთა ასოციაცია;

ე.შეგარდნაძის ფონდი „დემოკრატია და აღორძინება“; უპარტიოთა მოძრაობა „ერთიანი საქართველო“; ახალგაზრდა დემოკრატთა კავშირი; ქუთთ მოქალაქეთა კავშირი; საზოგადოება „კანეთი“; ახალგაზრდა ეროვნულ-დემოკრატიები; მოძრაობა „განათლება-XXI“; საზოგადოება „თბილისელი“; საქართველოს მაშველთა კორპუსი; ასირიელთა ეროვნული კონგრესი; საქართველოს მოქალაქეთა ლიბერალური კავშირი; მწერალთა კავშირი; სოციალ-დემოკრატიული პარტია;

საქართველო-სომხეთის კულტურის საზოგადოება; ექიმთა ასოციაცია; საერთაშორისო კავშირი „საქართველოს ბავშვები“; საქ. მოქალაქეთა ახალგაზრდული კავშირი; საქართველოს ახალგაზრდული განვითარების ფონდი; აგრარული პარტია; კონსტიტუციურ-დემოკრატიული პარტია; სამოქალაქო მოძრაობა სიცოცხლისათვის; საერთაშორისო საზოგადოება „სა-“

დასასრული მ-2 მ.

ყურადღება!

„კავკასიონის“ რედაქცია გაზეთების რედაქტორებსა და კომერციულ დირექტორებს გთხოვთ, 11 ივნისს, 12 საათზე შევიკრიბოთ ჩვენთან (პეტრიაშვილის ქ. № 7, ტელ.: 29.48.05), რათა ვისაუბროთ პრესის პრობლემებზე და მათ გადასაჭრელად ერთობლივად დავსახოთ კონკრეტული ღონისძიებები.

„კავკასიონის“ რედაქცია

გაუგონებელი აზრებითი!

პროგნოზი თანამოგებისა და პრეზიდენტის დეკლარაცია

ქართველთა ქალები მშვიდობისათვის; ქრისტიანულ-დემოკრატიული კავშირი; საპარტიო-დემოკრატიული ფედერაცია; საპარტიო-დემოკრატიული ფედერაცია; მიწათმოქმედთა კავშირი; საზოგადოება „ქართული სოფელი“; საქართველოს „აბრეშუპის გზა“; თეატრალური კავშირი; საქართველო-ჩინეთის საზოგადოება; საზოგადოება „ლეონი“; კონგრესი „გეორგია“; თბილისელ დაზარალებულთა საზოგადოება;

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია; საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი.

დოკუმენტის ხელმოწერას ვერ დაესწრო სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი და მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსი, უფინდესი და უნეტარესი — ილია II.

როგორც ჩამოთვლილდან ჩანს, დოკუმენტის ხელმოწერა უარი განაცხადეს „ლიბერალურ-კონსერვატიულ კოალიციას“ შემავალმა ოპოზიციურმა პარტიებმა. მიუხედავად პოლიტიკური ძალების პრაგმატული დამოკიდებულებისა, დეკლარაცია უდაოდ მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ერის კონსოლიდაციისა და გათვითცნობიერების გზაზე.

დოკუმენტის კომენტარი ვთხოვეთ ქართველ პოლიტიკოსებს და თან შევეცადეთ, რომ რაც შეიძლება ფართო სექტორით წარმოგვედგინა ისინი.

ბიორგანიზაციები (ე.პ.-ის თავმჯდომარე):

„მე მოხარული ვარ, რომ შედეგ ხელმოწერა და იმედი მაქვს, დღეს დაწყებული პროცესი დადებით შედეგებს გამოიღებს. საქართველომ ძალიან ბევრ სფეროში დათმო პოზიციები და დღეს გამოჩნდა მანა, რომ ეს პოზიციები აღადგინოთ. რადგან რეალურია ეს იმედი, ამის მომავალი გვიჩვენებს. რაც შეეხება „ლიბერალურ-კონსერვატიულ კოალიციას“ აქ არ ყოფნას, ეს ფაქტი თავისთავად ბევრის მოქმედებას.“

პატივსაცემი რეპრეზენტანტი (პარტიული გაცემის განყოფილება, მოქალაქეთა კავშირი):

„დღეს ყველაზე ხაზშია დეცალიზაცია და ანტიკორუფციული სტრატეგია. მთავარი ნაბიჯი მისაღებია, მთავარია, თუ მას სერიოზული პოლიტიკური შალისი და საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი უჭერს მხარს. დროა მივჩნიოთ, რომ ჩვენს ცხოვრებაში ყოველივე კარგი ნაბიჯი-ნაბიჯ უნდა გავითავსოთ.“

და გავითავსოთ. დეკლარაციაზე ხელის მოწერა სწორედ ასეთი ნაბიჯი და თუ ამ გზით ვივლით, მაშინ ნორმალური, დემოკრატიული საზოგადოების მშენებლობა რეალური გახდება.“

პატივსაცემი რეპრეზენტანტი (საქართველოს სახლხო ფრანკი):

„დღეს უმთავრესი პრობლემა თანამოგებისაა. ამას უჭირს დროს მასხედება აკავის ლეკსი, ნათელს სიმღერა, სადაც ხალხის ერთიანობისა და თანხმობის იდეა მოცემული. დღესაც ეს საკვანძო გავუწუნებს და იგი ჩვენი, ქართველებისა, გადარჩევის გზაა. თუმცა, შეთანხმების მექანიზმები უნდა იქნას, სადაც საუბარია რიგგარეშე არჩევნების თაობაზე, განსხვავებული მოსაზრება მაქვს: მიმაჩნია, რომ პარტიული წესები ერთადერთი ლეგიტიმური ორგანოა და მას ბოლომდე უნდა იმუშაოს.“

მინიშნული ნაწილი (ლიბერალურ-დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„დეკლარაცია შეიცავს ისეთ ბუნებრივ, რომელსაც ყველა ქართველი მოაწერს ხელს. იგი ერთგვარი შეთანხმება და ყოველგვარი შეთანხმება პირობითია. ის ბუნებრივია, რომელიც აქ არის წარმოდგენილი. ნამდვილი შეთანხმებისათვის აუცილებელი პირობაა, მაგრამ სულაც არაა საკმარისი. რა გამოვა ამ დეკლარაციიდან, მთავალი გვიჩვენებს. ნაზგახმობი უნდა აღვნიშნოთ, ხელმოწერის დროს ჩვენ ვითვალისწინებდით იმ პრინციპულ უთანხმოებას, რომელიც აქვს ჩვენს პარტიას ხელისუფლებასთან როგორც საკითხებში. ბუნებრივია, ჩვენ ვერცხვითარ კომპრომისზე ვერ წავალთ, რადგან არ შეიძლება თანხმობა პრინციპების ხარჯზე.“

თემურ შაველი (ფორმა „კოკა-კოლა კავსიონის“ პრეზიდენტი):

„დღეს ძალიან მნიშვნელოვან დეკლარაციას მოწერა ხელი, იგი მნიშვნელოვანია ჩვენითვის, საქმისწინებისთვისაც, რადგანაც მშვიდობიან ვითარებაში, როდესაც იქნება ეროვნული ერთიანობა და თანხმობა, უკეთესად ვიმუშავებთ, რაც თავის მხრივ ხალხის კეთილდღეობაზე დადებითად იმოქმედებს. ამიტომ ეს შეთანხმება ჩვენთვის მნიშვნელოვანია. აქ მეორე საკითხიც არის აღსანიშნავი. ე.პ.-ის ინიციატივას შევარდნაზე შეუერთდა ამათ მან დაგვანა, რომ ყველა პოლიტიკურ ძალასთან და მათ შორის ოპოზიციასთან იგი საქართველოს უკეთესი მომავლის სურვილით თანამშრომლობს.“

ჯეიმზ ბარტონი (დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„საზოგადოებაში თანხმობა — ეს არის გზა ჩვენი სახელმწიფოებრიობის განმტკიცებისკენ. ამდენად, მიმაჩნია და მივესალმები იმ გადაწყვეტილებას, რომელსაც ხელი მოაწერეს პოლიტიკურმა პარტიებმა. საქართველოს მხოლოდ ეს გადაარჩენს — შეთანხმება და ერთმანეთისადმი მიმტევებლობა. სხვა გზა ჩვენ არა გვაქვს.“

ამირან ძმინიძე (ქრისტიანულ-დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარის მოადგილე):

„როდესაც რუსეთში დიდო სამოქალაქო ერთიანობისა და თანხმობის ხელშეწყობა, მას იდეალურად ხელი არ მოაწერა. მან განაცხადა, რომ გადართან ბევრი აქვს საერთო და მასთან არანაირი ხელშეწყობაზე ხელის მოწერა არ სჭირდება — ისედაც შეთანხმებულია, ხოლო რაც შეეხება ვიწროგზისა და ზოგადი, მათთან არავითარი საერთო არა აქვს და ამიტომ არანაირი ხელშეწყობაზე მათი ხელის მოწერა არ შეიძლება. რაც შეეხება საერთო შეთანხმებას, საერთო შეთანხმება არის კონსტიტუცია და სახელმწიფო წყობა. ამის ფარგლებში ვინც მოქმედებს, ის ფაქტობრივად შეთანხმებულიც არის ყოველგვარი დეკლარაციების გარეშე.“

რამდენიმე ბუნებრივ ჩვენთვის მისაღები არ იყო. თუ საუბარია კონსენსუსზე, უფრო მეტი კონსულტაციები იყო ერთმანეთთან საჭირო. საუბარია პირველ რიგში კონსტიტუციას, სახელმწიფო მოწყობას. რა გინდა? აი, ეს უნდა გავარკვიოთ. ამას სჭირდება ძალიან დიდი დრო, კონსულტაციები და არა ნაჩქარევად მიღებული დოკუმენტი, რომელსაც კონსენსუსად ასაღებენ. კონსენსუსი ასე არ მიიღწევა.“

ბერბანე ფაცაცია (დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„როდესაც ჩვენი ფაქტობრივი მდგომარეობის მორიგი დეკლარირება და სხვა არაფერი. ამიტომ მის პოლიტიკურ და ზნეობრივ ღირებულებას ვერ ვხედავ.“

თამაზ დიხაშვილი (დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„ჩვენ დეკლარაციაში ჩამოყალიბებული პრინციპების ერთგულება ვართ პარტიის დაარსების დღიდან და ამიტომ შედეგად ჩავთვალთ დოკუმენტზე ხელის მოწერა. მითუმეტეს, რომ დეკლარაციაში არის პუნქტები, რომლის ერთგულებაც ასაღებს თავს ზოგიერთი პარტია და პარტიის ლიდერი, მაგრამ მოქმედებს სრულიად სხვაგვარად. თუნდაც ამის გამო ჩვენ არ ჩავთვალთ საჭიროდ ამ დოკუმენტზე ხელის მოწერა.“

ლის მოწერა იქ არიან ძალები, რომლებიც დეკლარაციაში ჩადებული პრინციპების საწინააღმდეგოდ მოქმედებენ, არის მერვე ბუნებრივი, რომ ყველა პრობლემა უნდა გადაწყდეს ქვეყნის შიგნით და უცხო ძალებზე დაყრდნობა, აკრძალულია, მაგრამ ხელმოწერა შორისაა რამდენიმე პარტია, რომლებიც უშუალოდ ამ უცხო ძალას ეყრდნობა და ხელისუფლებაში მოსვლას ცდილობს.“

თამარ ჩხინიძე (დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„დეკლარაციაზე ჩვენ არ მოვიწყობთ ხელს. მართალია ლოზუნგები ამ შეთანხმებაში თავისთავად არ არის ცუდი, მაგრამ მთავარი ისაა, რომ ის ხალხი, ვინც თანხმობაზე და ერთიანობაზე ლაპარაკობს, პირიქით, სწორედ ამ პრინციპების საწინააღმდეგოდ აკეთებს ყველაფერს და სიტივირად რას განიცხადებენ, ამას მნიშვნელობა არა აქვს. აქედან გამომდინარე, ჩვენ არ შეგვიძლია თანხმობა და ერთობა იმ ძალებთან, რომლებმაც ფაქტობრივად სახელმწიფო დანაშაული ჩადინეს აფხაზეთის დაკარგვით და CHF-ში საქართველოს შეყვანით.“

პაპა აბაშიძე (დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„რასაკვირველია, დეკლარაცია იყო ლაპარაკი, როგორც ბატონი შევარდნაძის მიერ გამოცხადებული არაერთი შედეგების პრიორიტეტი, მაგრამ შერიგება ასე არ ხდება არც მორიგება, დეკლარაცია მშვენივრად იქნა შედგენილი, მაგრამ მის განსახორციელებლად ერთი აუცილებელი პირობაა — ბატონი შევარდნაძე უნდა გადადგეს. ამის გარეშე შეუსრულებადია დეკლარაციის ყოველი მუხლი.“

ირაკლი შერმთელი (დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე):

„თანხმობა კარგია, მაგრამ ფარგლებშია ძალიან ცუდი და ეს ლონისძიება სწორედ ფარგლებშია იყო.“

როგორც ხედავთ, შეფასებები უკიდურესი და რადიკალური საპირისპიროა. მიუხედავად ამისა, დეკლარაციის ხელმოწერა, გარდა უკვე აღნიშნულისა, კიდევ ერთ მნიშვნელოვან იმედიან ამ ლონისძიებაში წარმოადგენს პოლიტიკური ძალების დღესათვის არსებული განლაგება, რაც გარკვეული დასკვნების გამოტანის საფუძველს იძლევა.

მერაბ მამულაშვილი

ინფორმაცია

მუშაობისას მიმდინარე სხდომები „კავკასიურ სახლში“

21 და 20 მაისს საქართველოს კულტურულ ურთიერთობათა ცენტრში — „კავკასიურ სახლში“ გაიმართა სხდომები, რომლებიც მიეძღვნა მუშაობას — ყველაზე ტრადიციულ ფურცელს ჩრდილო კავკასიელი და აფხაზი ხალხების ცხოვრებაში.

ბოლო წლებში 21 მაისი ფართოდ აღინიშნება ჩრდილოკავკასიელი ხალხების მიერ როგორც გლოვის დღე. საქართველოს კულტურულ ურთიერთობათა ცენტრმა „კავკასიურ სახლში“ საგანგებოდ 21 მაისსათვის გამოსცა პატარა წიგნი — „აღიღწევი ფოლკლორი“, რომელშიც გვთავაზობს ადგილობრივი ხალხური მოგვით ნიმუშებს ქართულ და რუსულ ენებზე. იგი ერთგვარი ანონსია დიდი მოცულობის, აკადემიური კრებულია, რომელშიც წარმოდგენილი იქნება წიგნისტიკების ძეგლები ადგილობრივი, ქართული და რუსული ენებზე.

20 მაისს შედგა ჩრდილოკავკასიელი ხალხთა ფოლკლორის მრავალტომულის პირველი ტომის გამოცემის პრეზენტაცია. თორმეტტომეული ჩრდილო კავკასიელი და ქართველ მეცნიერთა მრავალწლიანი ერთობლივი მუშაობის შედეგად შეიქმნა.

იმავე დღეს გაიმართა სხდომაზე კავკასიის ომისა და მუშაობის შესახებ მოხსენება წაითხა ისტორიული მეცნიერებთა დოქტორმა ბატონმა გიორგი ანაბაძემ. ადგილობრივი ფოლკლორის შესახებ ისაუბრა ცენტრის კავკასიური განყოფილების გამგემ თამარ უჩუხუშ.

სხდომის დასასრულს დასწრეთა წარაშე წარდგინა პატარები, რომლებიც „კავკასიურ სახლში“ ეუფლებიან ჩერქეზულ ენას. სახლის თანამშრომლები ახალგაზრდებს უფასოდ ასწავლიან კავკასიურ ენებს.

„კავკასიური სახლის“ მესვეურებმა აღნიშნეს, რომ მსგავსი დაწესებულებების არსებობა საქართველოში შემთხვევითი არ არის. ჩრდილოკავკასიელი და ქართველი ხალხის მეგობრობას დიდი ისტორია და ღრმა ფესვები აქვს. შექმნილი პოლიტიკური-საზოგადოებრივი ვითარების გამო მუხარ ურთიერთობები შესუსტდა. მათი თქმით, სამწუხაროდ, ურთიერთობების გაუარესებაში თავისი როლი ითამაშა ქართული ინტელიგენციის ზოგიერთმა წარმომადგენელმა. ისინი წლების განმავლობაში უფლებიერყოფნენ ფაქტებს და ემოციებზე დაყრდნობით განიხილავდნენ კავკასიის რეგიონში მომდინარე მოვლენებს. მათი ბუბლიკაციების გამოქვეყნების შემდეგ შექმნილი კონფლიქტური სიტუაციების გამოსატყვისად ამაოდ ცდილობდნენ ქართველი ისტორიკოსები.

„არაიან ძალები, რომლებიც ანგრევენ, არაიან ძალები, რომლებიც აშენებენ. ჩვენ ვაშენებთ იმას, რაც დაინგრა. ეს ძალიან ძნელია, მაგრამ დიდი სიხარულის მომანიჭებელია. რადგან რამ შეიძლება უფრო დიდი აზრი შეხიხინოს ცხოვრებას, ვიდრე შეგნება.“ — განაცხადა სხდომის დასასრულს „კავკასიის სახლის“ ხელმძღვანელმა, მწერალმა ნაირა გელაშვილმა.

ისტორიული საპროტესტო აქცია

თბილისში 1906 წლიდან ისხმება დიდი ქართველი მეცნიერის მიტროფანე ლალიძის უაღკრძოლო, გამართლებელი სახელობა, რომელთა მალევე ღირსება არაერთხელ აღიარეს სახელმწიფო საერთაშორისო გამოცემებზე და 1901-1913 წლებში საუკეთესო ღირსებებისათვის რვა სახის ოქროს და ვერცხლის მედალი მიანიჭეს.

მიტროფანე ლალიძე განუღო ქვეყნის ღირსეული პიროვნება, შემეხული ხალხის ნიჭით, სინდისით, შრომისმოყვარეობით, კეთილშობილებით და მაღალის სიყვარულით.

XIX საუკუნის დასასრულს გაჩნდა „ივერია“ არაერთგვაროვანი ოჯახი და მიტროფანე ლალიძის საქველმოქმედო საქმიანობის შესახებ, მაგრამ ტოტალურმა რეჟიმმა ქართველ მოღვაწეს ყველაფერი ჩაშალა. შემორჩენილია მიტროფანე ლალიძის ხელნაწერები, რომელთაც დიდი მოღვაწე რესპუბლიკის მამულები ხელმძღვანელობდა. ჩვენს დღეს, იმართლებდა თავს იმ ქველმოქმედებისათვის, რაც მას „ჩაუდგია“ 1921 წლამდე.

თბილისში გოლოვინის პროსპექტზე (ახლანდელი რუსთაველის გამზირი) მდებარე მ. ლალიძის ლიბონათის ფონდში 1929 წელს აშენებული თბილისის ლიბონათის ქარხანაში (ამჟამად ამ ქარხანას საწარმო გაერთიანება „ლალიძე“ ჰქვია) იმუშავებდა გადაიტანეს გერმანული წარმოების ლიბონათის წვეწასქაში დანადგარი და მთელი გერმანული ხაზი, რომელიც წუთში 60 ბოთლს ავსებდა. სწორედ ეს დანადგარი გახდა საფუძველი აღნიშნული ქარხნის ამოქმედებისა და შემდგომ მთელ საქმეთა კავშირში ლიბონათის წარმოების, თუმცა, მის გამოყოფის შემდეგ 1900 წელს კანონით დადგენილი წესით მიღებული საფირმო ნიშნისა და გამოგონების ავტორობისათვის არ აღიქმდნენ გასაზრებლად, რის გამოც ავტორობის მემკვიდრეობა დაკარგულა.

მიტროფანე ლალიძის ჩამოართვეს თბილისში 1910 წელს დაარსებული ლიბონათის ქარხანა და საცხოვრებელი სახლის ნაწილი, თუმცა, 1930

წლამდე აღნიშნულ ქარხანას თვითონვე ხელმძღვანელობდა, მაგრამ არა როგორც მესაკუთრე.

„მიტროფანე ლალიძე თავისი კეთილსინდისიერებით, კაცობრივობით და ეროვნული მოღვაწეობით, მეორე დავით სარაჯიშვილი იყო.“ — წერს ალ. სიგუა. მას არაერთხელ გაუწოდებდა ხელი ხელმოწერებისა და ლიტერატურის მოღვაწეთათვის, რისთვისაც შემდგომ, როგორც აღვნიშნეთ, თავის მართლებაც უნდებოდა სხვადასხვა ინსტანციამ.

დიდი მიტროფანე ძლივს გადაურჩა (ამას თუ გადარჩენა ჰქვია) მძინვარე რევოლუციის, მაგრამ ვერ გადაარჩინა საუკრძოლო შვილი ვახტანგი, რომელიც გადასახლებაში დაიღუპა და რომლის ობოლად დარჩენილი შვილების გაზრდა მიტროფანემ იკისრა.

აღსანიშნავია, რომ მიტროფანე ლალიძის მემკვიდრეები დიდი წინაპრის კვალს გაჰყვნენ და აგრძელებენ მის გზას, მაგრამ ჩვენ არ ვუწყობთ ხელს ამ დიდ საქმიანობაში. წელიწადზე მეტია, დადებითი რეზოლუციებით ინსტანციიდან ინსტანციაში წავსვნება მათი თხოვნა ჩამორთმეული ქონების დაბრუნების ან შესყიდვის მოთხოვნით, ისინი გვიპირდებიან მიტროფანე ლალიძის რეცეპტურით სურნელოვანი სასმელების დაშვებას და რელიზაციას (ნამდვილი ლალიძის წყლის გემო ხომ კარგა ხანია აღარ ახსოვთ თბილისელებს, მაგრამ ბიუროკრატიული მექანიზმი საქმის გადაწყვეტას ხელს უშლის).

გვეჩვენა, რომ შესაბამისი ინსტანციებისა და ქალაქის მერიის ძალისხმევით აღდგება ისტორიული სამართლიანობა და რუსთაველის გამზირზე მდებარე „ლალიძის წყლების“ მალაში დაუბრუნდება კანონიერ მფლობელებს — მიტროფანე ლალიძის მემკვიდრეებს.

ნოზა ჯავახიშვილი

იურისტი

კავკასიონი

სარდადსი
კრძალული
გირბი
ალიბაზაშვილი,
პასილ
მალაშვილი,
მამუკა
ვახუშვილი.

მასხისმგებელი რედაქტორი:
პაპა პაპაიძე

გაზეთის ღირებულება
პასხაზა ხალი

მასხისმგებელი მდივანი
ბოლო მინარაშვილი

ნამყვანი რედაქტორები:
არილი:

თეიმურაზ მალაშვილი

პასხაზა როლონია

რამაზ სირაძე

თვალსაწიერი:
მერი ტორაძე

დავით პასხაძე

შაბიძე შამაძე

ფოტოლიუსტრაციის
განყოფილების გამგე

მერაბ ნაზა

მხატვარ-დიზაინერი
ლიბონათი მოსულიშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამაზი მლორავაშვილი

გამოდის ოთხშაბათობით

მასხის გამომცემი რედაქცია
სთან შეთანხმების გარეშე განიხილება
როგორც საკუთარი უფლებების
შეცავა. ავტორები თავად ავსებენ
სუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტების
თუ ციფრების სიზუსტეს. წერილები
არ რეცენზირდება და ავტორებს
უბრუნდება.

მისამართი:
თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. № 7.

ტელ.: 29-48-05
ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ოფსეტური
წესით საგაზეთო
კორპუსში,
ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია
საქართველოს რეს-
პუბლიკის იუსტიცი-
ის სამინისტროში,
რეგისტრაციის
№ 1122.

ინდექსი 66424

დამფუძნებლები: მეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „კოკა-პოლა“ კავკასიონი“ პერძო პირები: გიორგი ალიბაზაშვილი, პასილ მალაშვილი, მამუკა ვახუშვილი. და თბილისის მ-6 ქართული ბიზნესი

მაცალე, ხეაღი გავლესო...

პირველი გვერდიდან

ვილაც ქალბატონმა გარემომოყრდნობა გასაგონად დაიყვირა: „რას დაგილიათ პირები და მიშტერებისხართ ამ ბანდიტებს, პარადებისთვის სცალია ქვეყანას?!“

... ისმოდა მწარე რეპლიკები, მაგრამ მათ ტაში ახშობდა, ტაში ჯარისკაცთა გასამხნეებლად, იმედის გამოსაფხიზლებლად. ბევრს ნამწამზე ცრემლიც უბრწყინავდა. ვინ იცის, თაკარა მზისგან თუ ყელში მოწოლილი გრძნობებისგან.

აღლუმი კი გრძელდებოდა და, იქნებ, ტანკების გუგუნში და თვითმფრინავების გრიალში ვილაც გულში „ჩაკრულოსაც“ ღიღინებდა.

თურქმენეთის პრეზიდენტი საკარმურდ ნაზოვი შეხვედრა თვით ირანელ კოლეგას. შეხვედრაზე განხილული იყო ირანის ტერიტორიაზე გაზადების გაყვანის საკითხი, რომლის საშუალებითაც თურქმენული გაზი გატანა ევროპის ქვეყნებს. ნაზოვმა ისევ სთხოვა ირანს დახმარება ნავთობისა და გაზის რეზერვების დამუშავებაში. ამავე დროს, ირანის ახალი ამბების სააგენტომ განაცხადა, რომ შეერთებული შტატები ცდილობს გაზადების შესწავლის ბლოკირებას.

როგორც ცნობილი გახდა, პოლონეთის თავდაცვის მინისტრი რამონდინიკერ არაოფიციალურად ესაუბრა გრაივს. როგორც ამბობენ, გრაივმა აღნიშნა, რომ რუსეთი გაითვალისწინებს ბალტიის ქვეყნების შემოღობვას კალინინგრადში რუსეთის ჯარების კონცენტრაციის თაობაზე იმ შემთხვევაში, თუ პოლონეთი და ბალტიის სახელმწიფოები მზარს დაუჭერენ რუსეთის სამხედრო ძალის გაზრდის გეგმას ჩრდილოეთსა და კავკასიაში.

ევროპაში სტაბილურობისადმი მიძღვნილ პარიზში გამართულ კონფერენციაზე რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ანდრე კოზირევმა განაცხადა, რომ რუსეთი მზარს უჭერს ევროპის უშიშროების საბჭოს, როგორც მექანიზმს, ინტერეთნიკური კონფლიქტების გადასაჭრელად და არ არის საჭირო ამ მიზნების განსაზღვრის დადებითი სტრუქტურის შექმნა. კონფერენციაზე მოეწყო კონსულტაციები დატვირთვით და ისტონიიდან ჯარების გაყვანისა და ამ ქვეყნებში რუსული უმცირესობების უფლებათა დაცვის თაობაზე. დისკუსიების დროს იმაზეც იმსჯელეს, თუ რა გავლენას ახდენს უმცირესობების პრობლემა ევროპულ საზღვრებზე. კოზირევმა გააფრთხილა შეკრებილი, რომ იგი წინააღმდეგაა „არსებული საერთაშორისო ინსტიტუტებისა და მოდერატივების მექანიზმების დუბლირების ან შესუსტებისა“ და დაამატა, რომ დისკუსიები იმ საკითხებზე, რომლებიც დაკავშირებულია საზღვრებთან და ეროვნულ უმცირესობებთან, უნდა გაიმართოს მხოლოდ ევროპის უსაფრთხოების საბჭოს დოკუმენტების შესაბამისად.

რუსეთის ფინანსთა მინისტრის მოვალეობის შემსრულებელმა სერგეი დუბინინმა საფინანსო ინფორმაციის სააგენტოს განუცხადა, რომ რუსეთის ოქროს საერთო მარაგი, რომელშიც შედის როგორც სახელმწიფო, ისე ცენტრალური ბანკის რეზერვები, შეადგენს 350-400 ტონას. 1993 წელს ეს რეზერვები შეადგენდა 315 ტონას.

„რეიტერის“ ცნობით, უკრაინა აპირებს პროტესტით მიმართოს გაეროს უშიშროების საბჭოს, მის ტერიტორიაზე შავი ზღვის ფლოტის განლაგების წინააღმდეგ. უკრაინის ოფიციალური პირების განცხადებით, უკრაინის ტერიტორიაზე ფლოტის ყოფნა არის არალეგალური. რუსეთ-უკრაინის მოლაპარაკებათა ჩაშლის შემდეგ გაკეთებულ განცხადებაში ნათქვამია, რომ „რუსეთის ფლოტის სტატუსი უკრაინაში არაფრით არ განსხვავდება ბალტიისპირეთში რუსული ჯარების სტატუსისაგან და რუსეთის ჯარებმა უნდა დატოვონ როგორც ბალტიისპირეთი, ისე უკრაინა“.

NATO-ს თავდაცვის მინისტრების შეხვედრაზე გრაივმა განაცხადა, რომ რუსეთის ახალი სამხედრო დოქტრინა არის თავდაცვითი და რუსეთის სამშვიდობო ძალების მოქმედება ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებში არ არის ნაკარნახევი ნეოიმპერიალისტური ამბიციებით და ყოველი ოპერაცია განხორციელდება გაეროს მიერ განსაზღვრული გეგმის მიხედვით. მან, აგრეთვე, განაცხადა, რომ „ახლო საზღვარგარეთში“ რუსული უმცირესობის პრობლემა უნდა გადაწყდეს უფრო პოლიტიკური, ვიდრე სამხედრო ზნით, თუმცა, როგორც „რეიტერმა“ გადმოცა, NATO-სა და რუსეთის ოფიციალური პირები განაგრძობენ კამათს რუსეთის წინააღმდეგ, რომლის მიხედვითაც რუსული მზარე მოთხოვნა ევროპაში კონვენციური ძალების ხელშეკრულების იმგვარად შეცვლას, რომ რუსეთის მიერ საზღვრების გაზრდა, განაღდოს შეიარაღებული ძალები კავკასიაში.

რუსეთის პარლამენტის ყოფილმა სპიკერმა რუსლან ხასბულატოვმა გაზეთ „ნეზავისიმია გაზეტას“ განუცხადა, რომ როგორც ელცინი, ისე ჩერნომირ პრეზიდენტი დუდაევი აღარ სარგებლობენ ხალხის ფართო მასების მხარდაჭერით და ძალაუფლებას სამხედროებზე დაყრდნობით ინარჩუნებენ. მისი თქმით, ორივე უნდა წავიდეს და რაც უფრო მალე, მით უკეთესია. ხასბულატოვმა კომენტარი გაუკეთა სიტუაციას ჩერნომირში, სადაც მან გაატარა რამონდინიკერ კვირა ჟინსტის შემდეგ. მისი თქმით, დუდაევის რეჟიმმა უდიდესი ზიანი მოუტანა ჩერნომირს. ხასბულატოვი მზარს უჭერს დიპლომატს მოსკოვსა და ჩერნომირს შორის, რათა ჩერნომირი დაბრუნდეს რუსეთის კონტროლის ქვეშ, თუმცა, მას მიანიშნა, რომ მოლაპარაკებები დუდაევსა და ელცინს შორის აწ მოიტანს არავითარ შედეგს.

საერთაშორისო სააგენტოების ცნობით, ბოსნიის მთავრობის და გაეროს წარმომადგენლების დაგეგმილი აქტი 530 მილიონი დოლარი გამოყოფს სარაევოს რეკონსტრუქციაზე. მათი გამოთვლებით, სწორედ ეს თანხა საჭიროა ამ ქალაქის აღსადგენად. მას შემდეგ, რაც NATO-ს ულტიმატუმის შემდეგ სერბების ძალებმა თებერვალში შეწყვიტეს დამოხმება, სარაევოში სიმშვიდემ დაისადგურა.

რუმინეთის საგარეო სამინისტროს პრესმდივანმა განაცხადა, რომ რუმინეთი ყურადღებით ადევნებს თავდაცურს ყირიმის მოვლენებს. ბუქარესტის რადიოს ცნობით, რუმინეთს სურს, რომ ყირიმის კრიზისი მოგვარდეს პოლიტიკური გზით. ყირიმის წარმოადგენს უკრაინის შემადგენელ ნაწილს, ხოლო უკრაინის სტაბილურობა და დამოუკიდებლობა ძალზე მნიშვნელოვანია როგორც რეგიონისათვის, ისე მთელი ევროპისათვის.

ლატვიის ეკონომიკური განვითარების დაჩქარებისა და საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის მიზნით, პრემიერმინისტრის ვალდის ბირკარის განცხადებით, უცხოელ ინვესტორებს საშუალება მიეცემათ, შეიძინონ უძრავი ქონება. ეს ნაბიჯი წარმოადგენს ლატვიის ეკონომიკური აღმშენებლობის გეგმის ნაწილს და დაიქრება ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას. მთავრობა ამას გარდა აპირებს პრივატიზაციის დაჩქარებას, ექსპორტისა და ვაჭრობის გაზრდას, სატრანსპორტო და საკომუნიკაციო ქსელის გაუმჯობესებას.

რადიოსადგურ „თავისუფლების“ ინფორმაციები მოგვითხროდა „მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიურმა ინსტიტუტმა“

კანდიდატები

ჩვენი გაზეთის ფურცლებზე დიდი ჟურნალ-
ბა დაეთმო რუსთაველი 12 ივნისს დანიშნულ საა-

რლანდო არჩევაზე. ამჯერად გთავაზობთ ინ-
ტერვიუს დავით ბერიძის კიდეზე პანდოლატთან.

ივანე შათირიშვილი:

თუ მიინდობს სხვაობით გავიმარჯვებ, მოვხსნი კანდიდატურას

— თქვენი საარჩევნო პროგრამის ძირითადი მომენტები?
— ეს ვრცელი საუბრის თემაა, ვე-
ცდები, ზოგჯერ ჩამოვყალიბო:
ეკონომიკური აღორძინების
პროგრამის შექმნა და განხორციელება:
ფაქტობრივად, ასეთი პროგრამა არსე-
ბობს — პირადად ვინააფიქრობდა სა-
ქართველოს ეროვნული გმირი, ვიუ-
ლი მარტაგას ნელმდევანელობით და-
მუშავებულ რუსთაველი აღორძინებისა
და განხორციელების პროექტის შედგენა-
ში. წამოყვებულ თაოსნობას გაგრძე-
ლება სჭირდება.

ერთ-ერთ უდიდეს პრობლემად
მივიჩნევ ახალგაზრდობასთან, მომავალ
თაობასთან დაკავშირებულ პრობლემა-
თა ჯაჭვს. ყველაზე მნიშვნელოვანია
განათლების სისტემა. მასწავლებელს
უბიძგის სოციალურ-ეკონომიკური
მდგომარეობიდან გამომდინარე, ძალიან
მაქსიმალური მოთხოვნები სჭირდება,
რათა მოსწავლეს ცოდნის მინიმუმთან
ერთად სულიერი ენერგია ნაკლებად
რჩებოდეს სტრესის მდგომარეობაში
მყოფ მშობლებს. დიდი ძალისხმევით
კიდევ შეიძლება, რომ არ შეიქმნას სუ-
ლიერი ვაკუუმი — ღმერთმა ჩუქნას და,
თუ ეს მაინც მოხდება, ჩვენ გვეყოლება
ინდიფერენტული ან დანაშაულობა სამ-
ყაროსკენ ორიენტირებული, დაკარგუ-
ლი თაობა.

რუსთაველი თავმოყრილია მაღალი
რანგის ტექნიკური პერსონალი. მათი
ინტელექტი ისარგებლოს ქარსებში და
ტრადიციულად არაფერი ხმარდება ქა-
ლაქს. რუსთაველი კოლონიური დაკარ-
გული აქვს. როგორც წესი, ვისაც წარ-
მატების რეალური შანსი გაჩნდა, ასა-
რეზალ ირჩევიდა თბილისის, იქ გადადი-
ოდა საცხოვრებლად. ტექნიკური ინტე-
ლიგენციის შენარჩუნება ქალაქში შეი-
ძლება, თუმცა, არა სათვალვად, მხოლოდ

ქარსებისათვის. დარწმუნებული ვარ,
რომ ამდენი პირობის ბევრი რამის კეთება
შეუძლიათ ქალაქისათვის — საჭიროა
მათი მოქმედების ასპარეზის გაზრდა,
ეს რუსთაველი მრავალ სიკეთეს მოუტანს.
კარგი მიმართულებით უნდა შეი-
ცვალოს კრიმინოგენური სიტუაცია. ამ-
ჟამად მძიმე ვითარებაა, თუმცა, რესპუ-
ბლიკაში საერთოდ მძიმე მდგომარეო-
ბაა და ჩვენი ქალაქი გამოწვევის არ
წარმოადგენს. პოლიციას არ ძალუძს
დანაშაულის აღკვეთა. ჩვეულებრივი
მოქალაქე დაუცველია. პირველ რიგში,
ადამიანებს უნდა შეუქმნათ ცხოვრე-
ბის მშვიდი გარემო.

ეს გასწავთ ოთხი ძირითადი ას-
პექტი ჩემი პროგრამიდან. რა თქმა უნ-
და, სამომავლო გეგმები ამით არ ამოი-
წურება, მაწუხებს ბევრი სხვა რამ. მა-
რთაღია, მე ეროვნულ-დემოკრატიუ-
ლი პარტიის წევრი ვარ, მაგრამ არჩე-
ვებზე ქალაქმა უნდა მანდოს მანდატი,
როგორც ქალაქის გულშემოტიკვარი.
ჩემი პარტიული პოლიტიკური კრედი-
ტი არ ეწინააღმდეგება ქალაქის ინტერე-
სებს, პირიქით, ჩემთვის და ჩემი მეო-
ბრებისთვის პრინციპული მნიშვნე-
ლობა აქვს კონკრეტული საქმეების
კეთებას. ჩვენ ერთი გუნდი ვართ, ვე-
შაობთ საერთო პრობლემებზე. მთავა-
რია საქმე გაკეთდეს, ვინ გააკეთებს
მას, არსებით მნიშვნელობას არ განი-
ჭვბთ. მე თუ რაიმეს გაკეთებას შეე-
ძლება, ღობის წილი ჩემს მეგობრებზე
მოვა.

— ცნობილია თუ არა თქვენთ-
ვის დებუტატობის სხვა კანდიდატე-
ბის პროგრამები? რა არსებითი ნიშ-
ნით განსხვავდება თქვენი პროგრამა
მათი პროგრამებისგან?

— დებუტატობის ყველა კანდი-
დატს ვიცნობ, მაგრამ არათანხმად. შე-
მიძლია დაბეჯითებით ვთქვა, რომ ქა-
ლაქისათვის მნიშვნელოვანი პროგრამა
არ გაჩნდა ბატონ სერგო ტოპრაკაშ-
ვილის. ამის თქმა არ შეუძლებელია, პი-
რშიც მოთქვამს ეს ბატონი სერგოსთ-

ვის — იგი ბოლო ათი წლის მანძილზე
ნელმდევანელობდა ქალაქის ეკონომი-
კურ საკითხებს, კურირებდა განათლე-
ბის სისტემას, სოციალურ სფეროს.
თუკი რაიმე მნიშვნელოვანის გაკეთება
სურდა, უნდა გაეკეთებინა. სხვების
პროგრამებს არ ვიცნობ.

— არჩევნებამდე ერთ კვირაზე
ცოტა მეტი დარჩა. თქვენ თუ
გრძნობთ, ვის ეკუთვნის ამომრჩევე-
ლთა სიმბაზიები?

— ვერ გეტყვით. სოციალური
გამოკითხვა არ ჩატარებულა. ნაცნობე-
ბი შეხვედრისას მეუბნებიან, რომ მე
ერთადერთი რეალური კანდიდატი ვარ
და ხმას მაძლევს. ამასვე ეუბნებიან, ბე-
ნებრივად, დეპუტატობის სხვა კანდიდა-
ტებს თავიანთი ნაცნობები.

— საარჩევნო კანონის თანახ-
მად, არჩევნები ჩატარებულად ჩაით-
ვლება, მხოლოდ ერთმა ამომრჩეველ-
მა რომ მიიღოს მონაწილეობა. ასე-
თი საარჩევნო კანონის არსებობა გა-
ნაპირობა პარლამენტის დაბალია რე-
იტინგმა და მოსახლეობის მძიმე სო-
ციალურმა მდგომარეობამ. რუსთა-
ველთა რა ნაწილი მივა 12 ივნისს სა-
არჩევნო ყუთებთან?

— ვითარება, რომელიც რესპუ-
ბლიკაში შექმნილი, გამორიცხავს მო-
სახლეობის მასიურ მონაწილეობას
არჩევნებში. თითქმის ყოველი ადამი-
ანი გაქაზებულია ფიქრით, როგორ
იმყოფოს სახსარი ოჯახის შესანახად,
არ იცის, შეხვდება თუ არა პურის
დღეობის წინააღმდეგ და დიდიანად საღამო-
მდე (არც თუ იშვიათად, ღამითაც) რი-
გში დგას. ასეთ ვითარებაში ნაკლებად
მოსალოდნელია არჩევნებით დაინტე-
რესება.

— გაქვთ თუ არა საარჩევნო კა-
მპანიისათვის საკმარისი თანხები?

— ზემოთაც აღვნიშნე, რომ ერო-
ვნულ-დემოკრატიული პარტიის რუს-
თაველი კომიტეტი მხოლოდ არჩევნე-
ბში თავმოსწორებულად არაფერს აკე-
თებს. წლის დასაწყისისთვის ჩემმა მე-

გობრებმა ქალაქში შემოიტანეს 20 ტო-
ნა შაქარი, 10 ტონა ზეთი, 10 ტონა
მაკარონი, ამდენივე ბურღულეული, დი-
დი ოდენობით საკონდიტრო ნაწარმი.
გადავწყვიტეთ, შეგვეტანა ცარიელ მა-
ლაზიებში (არა „ბუტკაში“) და მოსახ-
ლეობისთვის შეღავათიან ფასებში მიე-
გვეყიდა. ერთი მაღაზია გატეხეს და ბევ-
რი რამ გაიტანეს. უცნობი პირები ეცა-
დნენ გაეტეხათ საწყობი, სადაც შაქარი
მოკავთავს — მათი განზრახვის შეუს-
რულებლობა იქვე მაცხოვრებელი ხა-
ლხის ვაკეკაცობამ განაპირობა. იძულებ-
ული ვავხდით, პროდუქტი შეგვეტანა
საწარმოო გაერთიანება „აზოტში“.

საარჩევნო კამპანიისთვის ვამზა-
ლებთ ნაბეჭდ პაროდუქციას, რაც საკ-
მაოდ ძვირი ჯდება. ფართო რეკლამი-
სთვის საჭირო თანხა არ გამჩნია —
მაგალითად, ვერ გამოვალ პროგრამა
„ალიონში“. წუთი 60 დოლარი ღირს,
თუმცა, თანხების არარსებობის პირო-
ბებშიც ვახერხებთ მუშაობას —
გვხვდებით ამომრჩევლებს.

— თუკი ავირჩევ, რა ასა-
რებს მოგცემთ პარლამენტარობა?

— ჩემთვის პრინციპული მნიშ-
ნელობა აქვს ნდობის ფაქტორს. თუ
მინიმალური სხვაობით (როგორც ფე-
ხბურთში იტყვიან) გაიმარჯვე, მოე-
ხსნი კანდიდატურას. რატომ? ხალხი-
სთვის დიდი მნიშვნელობა არ პქონია,
ვინ დაიცავს მათ ინტერესებს. იდეები
ბევრს აქვს. დაპირებებსაც იძლევიან.
ამომრჩეველმა გარკვევით უნდა გამო-
არჩიოს ლიდერი. ჩემთვის მთავარია
საქმე, რომელსაც ისედაც ვაკეთებდი,
უპარლამენტოდ. თუ ამირჩიეს მნიშ-
ნელოვნად განმასხვავებელი პროცენ-
ტული რაოდენობით, ჩემი სამოქმედო
დაამაზრონ გაფართოვდება. ვფიქრობ,
ეს საკითხების სწრაფად მოგვარების
საშუალებას მომცემს.

ესაუბრა

მანანა ამონაშვილი

ზურაბ ბერაძე:

«თუ ვერ გავიმარჯვებ, საქმე ბეჭდობაში»

— თქვენ ხართ სრულიად საქართველოს მერაბ კოსტავას საზოგადოების
რუსთაველი განყოფილების თავმჯდომარე, შეზღუდული პასუხისმგებლობის სა-
ზოგადოება „ფიქრმა“ იმედო — ის დირექტორის მოადგილე. თუ თორმეტი ივნის-
ისი არჩევნებში გაიმარჯვებთ, კანონის თანახმად, არჩევენი უნდა გააკეთოთ
პოლიტიკისა და მიზნების შორის,

— ფაქტობრივად, უკვე ნამოსული ვარ ფიქრიდან — მისთვის
ვეღარ ვიცლიდი, განცხადების დანერგა და რჩა, არჩევანი გაკეთე-
ბულია.

— რა შეცვალა დებუტატობის კანდიდატობამ თქვენს ცხოვრებაში?

— მეტი პრობლემები გაჩნდა, მაგრამ ეს პრობლემები
ბუნებრივია. ხმები დადის, თითქოს, თუ დებუტატი გავხდები,
მოვითხოვ ქალაქის მერის და პოლიციის უფროსის შეცვლას. ამგვარი
რამ ფიქრშიც არასოდეს გამივლია. პირიქით, ვფიქრობ, რომ
ადამიანს სჭირდება მხარდაჭერა და დახმარება — ეს უფრო
ნაადრეა საქმეს, ვიდრე კრიტიკა და ჩამოგდებისკენ მონოლოგები.

— რას პირდებით ამომრჩევლებს?

— რა თქმა უნდა, არა იმას, რომ კუბონის კურსი გამყარდება
არჩევნებიდან ერთი კვირის ვადაში. გვირდებო, რომ რუსთაველი
შეიცვლება კრიმინოგენური ვითარება, დამყარდება ნესრეობა. სხვათა
შორის, კოსტავას საზოგადოების რუსთაველი განყოფილებას აქვს
საიმისო ძალა, რომ რეალურად დაეხმაროს ქალაქის პოლიციას. თუ
ამირჩევენ, ზემო ეშელნიდან მეტის გაკეთება შეეძლება.

— და თუ ვერ მოგვაროვთ ხმების საჭირო რაოდენობა?

— საკეთებელი ბევრია. რუსთაველი მუშათა ქალაქია, დიდი
პოტენციის ქოჩე. აქვს შესაძლებლობა, რომ კარგად შეინახოს თავი
და საქართველოს ბიუჯეტში სოლიდური თანხები შეიტანოს, განდეს
ერთ-ერთი ძლიერი ქალაქი. მე გული შემტკივა ქალაქზე, აქ
დავბადე, ვაზიზარდ, მისი პრობლემები ჩემთვის ძალზე მნიშვნე-
ლოვანია და მტკივნეული. სხვა რომ, უსაქმოდ არ დავრჩები.
გაეაგრძელებ მუშაობას იმ პრინციპებით, რაც ნიშანდობლივია
კოსტავას საზოგადოებისთვის.

— თქვენი აზრით, რა შენსები გაქვთ დებუტატობის კანდიდატებს?

— ყველა კანდიდატს აქვს გარკვეული შანსი, უამისოდ ისინი
არც ნამოყვანებდნენ კანდიდატურას. რეიტინგს რაც შეეხება, სჯობს
მასზე პასუხი „ხალხმა გასცეს, ხალხი ფლობს სიტუაციას“.

— რა აზრის ხართ დღევანდელ პარლამენტზე?

— ვფიქრობ, პარლამენტი უნდა დარჩეს და შეასრულოს თავისი
ფუნქციები. პარლამენტს უნდა დაუბრუნდეს ხალხის მიერ არჩეული

თავმჯდომარე. სხვა საქმეა, რომ პარლამენტს არა აქვს მუშაობის
საშუალება. ახალი არჩევნების ჩატარება გუშართლებლად მიმჩნია.
საარჩევნო ყუთებს ვერ დავდებთ სამაჩაბლოში, აფხაზეთში; საეჭვოა
სილატაკის ზღვარს მიღმა მყოფმა მოსახლეობამ, ნამდვილი ინტერესი
გამოიჩინოს არჩევნებისადმი. ამიტომ ახალი არჩევნები რომც
დაინიშნოს და ჩატარდეს, დემოკრატიულობისგან შორს იქნება.
სჯობს, შევიწინარწინოთ ის, რაც ავად თუ კარგად გვაქვს და ხელი
შეუწყოთ მის ნორმალურ მუშაობას. უნდა გაუქმდეს სახელმწიფო
მეთაურობის პოსტი და აპარატი.

— ე.ი. თქვენ უფრო პარტიული ნიშნით მონაწილეობთ არჩევნებში?

— დიას. საქართველოში რომ ამოიხსნოთ, შევა იგრძნოს,
საამისოდ ჩვენი საზოგადოების ნამოყვანებული იდეა უნდა განხორ-
ციელდეს — მხედველობაში მქვს ჯერ კიდევ დეკემბერი-იანვრის
ომამდე დამუშავებული კონვენტი. ერი კვლავ დაქსაქსულია, რაზეც
მეტყველებს 26 მაისს ჩატარებული მიტინგები. მიტინგები სამი
მიმართულების იყო: ასლანდელი ხელისუფლების და მათი მომხრე-
ების, ან ხელისუფლებასთან ოპოზიციის მდგარი პარტიების და
მთ. „ზეიდისტების“. აუცილებლად უნდა გამოიწიოს საერთო ენა
მათ შორის, უნდა მოითხოვონ და ჩაატარონ საერთო არჩევნები.
რეალურად გვიჩვენებს, რომ დაპირისპირებულთა ძალები თითქმის
თანაბარია. ალბათ, ეს მოსახლეობის დიდი ნაწილის ინდიფერენტუ-
ლობით (რაც, ასევე გასაგებია) არის გამოწვეული. გარდაუვალ
სამოქალაქო ომს აგვაცილებს მხოლოდ მოლაპარაკება და ძალთა
მიმართვა ქვეყნის გადარჩენისკენ.

— როგორ ფიქრობთ, მოქალაქეთა რა ნაწილი მივა საარჩევნო ყუთთან?

— ისინი, ვინც პიროვნებით არიან დაინტერესებული —

პარტიები. ხალხი, ალბათ, კანტიკუნტად თუ მივა.

— ქალაქში გამონდა ორი კანდიდატის პლაქატი. თქვენ ვერ არ სჩანართ...

— ვერ შევედრებო არ მიგვიცია პლაკატების დასაბეჭდად, ეს
ყველაფერი ფინანსებთანაა დაკავშირებული. უბედურება ისაა, რომ
ძვირადღირებული ნაბეჭდი სარეკლამო მასალა იოლად ნადგურდება.
ნაბეჭდ პროდუქციას ბოლო დღეებში გავერცელებთ. ოთხი ათას
ცალზე მეტის დაბეჭდვის საშუალება არა გვაქვს. მხარში მიდგას
კოსტავას საზოგადოება. საარჩევნო კომპანიის ჩვენი, საკუთარი
ხარჯებით ვწევით.

ესაუბრა

მანანა ამონაშვილი

გამოსაშვები

გთხოვთ,
ალაღმინოთ
ობიექტურობა

25 მაისის გაზეთ „კავკასი-
ონში“ დაბეჭდილია სტატია „ვის
მივეცოტ ხმა“, რომელშიც მიმო-
ხილულია რუსთაველი მიმდინარე
საარჩევნო კამპანია და ამ კო-
ნტექსტში საუბარი ეხება „ბას-
ტი-ბუბუს“ გასტროლებს მეტა-
ლორეთა ქალაქში. კორესპონდე-
ნტის უყურადღებობისა თუ ზე-
რღვე ინფორმაციის გამო პუ-
ბლიკაციაში მოყვანილი ფაქტები
წრდილს აყენებენ როგორც კო-
ნტექსტის ორგანიზატორს, ისე
„ბასტი-ბუბუს“ პრესტიჟს. ამი-
ტომ გვსურს ვამცნოთ საზოგა-
დოებას ის უმნიშვნელოვანესი
დეტალები, რომლებიც, სამწუხა-
როდ, სტატიაში მიდითხვული არ
არის და ამით დამახინჯებულია
სიმართლე.

„ბასტი-ბუბუს“ სამი დღის
მანძილზე 6 კონცერტი გამართა
რუსთაველი. კონცერტების ორგა-
ნიზატორი გახლდათ ბატონი
მურმან ომანიძე. ამთავითვე გვი-
ნდა ხაზი გავუსვათ ბატონ
მურმანის გულისხმიერებასა და
უანგარობას, რამაც საშუალება
მოგვცა, რომ ფაქტობრივად,
მთელი ღონისძიებისათვის საქმე-
დმოქმედო ხასიათი მიგვეცა.

ბატონ მურმანის თხოვნითა
და დავალებით თავად „ბასტი-
ბუბუს“ ხელმძღვანელობა არიგე-
ბდა უფასოდ ბილეთებს რუსთა-
ველის სხვადასხვა ორგანიზაციებსა
და საწარმოებს. 500 ბილეთი
გადავცით მეტალორეგიული კომ-
ბინატის თანამშრომლებს (ბილე-
თები პირადად მიიღო ბატონ
ქაშაგაშვილის რეფერენტი და
ვით სახვამემ), 150 ბილეთი —
სასტუმრო „რუსთაველი“ ვართა-
სებულ ლტოლვილთა ბავშვებს,
30 — სასტუმროს ადმინისტრა-
ციას, 150 ბილეთი — ექსპერი-
მენტალური სკოლის — „ბაბი-
ლინას“ მოწაფეებს, 100 ბილეთი
— მერიის კულტურის განყოფი-
ლებას, 40 — თოჯინების თეა-
ტრის თანამშრომლებს და ასე
შემდეგ. ერთი კონცერტი შეის-
ყიდა გაერთიანება „აზოტმა“ და
მხოლოდ ორი კონცერტი იყო
უფასო და ამ კონცერტების
შემოსავალი მთლიანად გადაეცა
„ბასტი-ბუბუს“ სხვადასხვა ხარ-
ჯების დასაფარავად. აქვე უნდა
გთხზათ, რომ არსებულ ეკო-
ნომიკურ ვითარებაში „ბასტი-ბუ-
ბუს“ უკიდურესად უჭირს, თით-
ქმის მიშველ ენთუზიაზმზე ვა-
რსებობით და მიღებულმა თანხამ
დიდი შეგბა მოგვიტანა, რისთ-
ვისაც კვლავ ბატონ მურმანს
გუხდით დიდ მადლობას.

ერთი სიტყვით, მურმან ომა-
ნიძის ძალისხმევითა და უანგარო-
ბით ჩვენც კმაყოფილი დავრჩით
და რუსთაველი ბავშვების სიხა-
რულს ზომ საზღვარი არ პქონია
ამაზე მეტყველებს თუნდაც გას-
ტროლების დასკვნითი კონცერტი,
როდესაც თეატრის შენობასთან
მთელი რუსთაველი ბავშვებმა მოი-
ყარეს თავი. წარმოადგენს ყველა
მსურველი დაფუძვით — დარბაზში
ფეხზე დასადგომი ადგილიც აღარ
დარჩა.

ჩვენი ღრმა რწმენით, სტა-
ტიაში სწორედ ამ ფაქტებზე
უნდა გამახვილებულიყო ყურად-
ღება. ამიტომ გთხოვთ, ჩვენი
გამოხმაურებით აღადგინოთ ობი-
ექტურობა.

ხათუნა ჟულაია,

„ბასტი-ბუბუს“ კომერციული
დირექტორი

თამაზ გვასალია,

რუსთაველი გასტროლების
ხელმძღვანელი

(გაგრძელება)

ცნობილია, რომ ბოლშევიკები საქართველოს ხელისუფლების ხანაში რუსეთის სამხედრო შენაერთების გამოყენებისა და ძალადობის გზით მოვიდნენ. ასეა არც ისაა ენისთვის უცხო, რომ მათი ძალადობის შედეგად საქართველოს ხელისუფლებას დაეკარგა რევოლუციური პოლიტიკური ორგანიზაცია და დამკვიდრდა ერთპარტიული სისტემა. სამართალია, ხელისუფლების წლებში არსებობდა არსებითად დაკარგა რევოლუციური შინაარსი და პოლიტიკური ფარსად იქცა. ასარჩევ კანდიდატებს (ერთ ადგილზე მხოლოდ ერთი პირი უნდა!) ხელისუფლების ზემოთ პარტიულ ორგანოში განსაზღვრავდნენ და ანაწილებდნენ არა პროფესიონალური, არამედ სოციალური ნიშნით. პირველ ხანებში უპირატესობა წერა-კითხვის უცოდინარ, მაგრამ „მეზნებარე ბოლშევიკ“ გლეხებსა და მუშებს ეძლეოდათ განათლებულ და ღირსეულ ადამიანებთან შედარებით, რომელთაც „საბჭო“ წარმოადგენდა პქონდათ (იყვნენ თავად-ახანური წარმომადგენლები). ამ მხრივ დამახასიათებელია სოფლისკაცის სიტყვები, ნათქვამი სრულიად საქართველოს მუშათა, გლეხთა და წითელარმიელთა საბჭოებს: „მეორე ყოველთაზე. ამ ყოველთაზე მოკლე სიტყვით გამოვიდა უწინდური გლეხი (ასე უწოდა ორატორმა თავის თავს) მელაძე. ორჯონიძეძემ თავის გამოსვლაში არა ერთხელ დაიმოწმა იგი, მერე კი განაცხადა: „ჩვენ გეწამს მელაძეების დემოკრატია. მათი წესდებით ვართ მაგარი, მაგრამ მის მეზობელ ამილახერის დემოკრატია ჩვენ არა გეწამს. მელაძე უნდა იჯდეს აქ და ... მართლდეს თავის სახელმწიფო საქმეში, ამილახერისათვის კი ჩვენ გეყვას ამს. კვანტლიანი“ (კვანტლიანი იყო საქართველოს პოლიტიკური სამმართველოს — ასე ერქვა მაშინ ჩეკას — უფროსი).

ადგილი წარმოსადგენია, როგორი კანონმდებლობით უნარი ექნებოდა ამგვარი პრინციპით დაკომპლექტებულ ხელისუფლებას მძალდეს ორგანოს, თუმცა, ისიც სათქმელია, რომ მას ამგვარი საქმიანობა არსებითად არც უნდოდა: კანონმდებლობის მოსკოვში სახელმწიფო აპარატის მოხელეები აღგზნდნენ, თბილისში მას მხოლოდ გადმოთარგმნიდნენ, ორიოდე უმნიშვნელო ცვლილებას შეიტანდნენ და პარტიის ცენტრალური კომიტეტში „მოიწონებდნენ“. დეპუტატები საქმეში დასვენილი ერატებოთ და კანონმდებლობის კანონის ძალას ანიჭებდნენ. კენჭისყრას ფორმალური ხასიათი ჰქონდა. პარტიული ხელისუფლების მიერ მოწონებულ დოკუმენტს, როგორც წესი, ერთხელთანად, მქუხარე ტაშით უჭერდნენ მხარს.

ხალხის „რწმუნე“ დეპუტატებს ბევრი არაფერი ევალდებოდათ. ამგვარი ვითარება შექმნა მცდარი წარმოდგენა, რომ დეპუტატობას არავითარი მომზადება, ნიჭი და უნარი არ სჭირდება, იგი ყველას ხელეწიფება. ამასთან, ფართო პრივილეგიებმა და პრესტიჟმა დეპუტატობის ხიბლი კიდევ უფრო გავრცელა.

კომუნისტური მმართველობის წლებში არჩევნებს „საყოველთაო“ ხასიათი ჰქონდა. წარმოდგენილად იყო მიჩნეული კენჭისყრისაგან თავის არიდება და ხმის მოცემლობა (საბჭოთა მოქალაქეებს არც კი გაეცათ სიტყვა აბსტენციზმი). არჩევნების დღეს თუნდაც სულ არ გაკარებოდა საარჩევნო ურნას, შესეს ხმას მაინც მიითვლიდნენ. ასე მოვედით 80-იანი წლების ბოლომდე, როცა ზემოთაღნიშნული ნარე დათმობებისა („გარდაქმნა“)

და ქვემოთაღნიშნული ეროვნული მოძრაობის შედეგად რაღაც უნდა შეცვლილიყო. 1990 წლის 25 მარტისათვის დაიწყო საქართველოს უზენაესი საბჭოს ახალი არჩევნები. ტოტალიტარული რეჟიმის 70 წლის მანძილზე პირველად გაჩნდა შესაძლებლობა დეპუტატობის კანდიდატთა თავისუფალი შერჩევისა. ესეც მიღწევა იყო, როგორც საწყისი ნაბიჯი დემოკრატიზაციის გზაზე. დაიწყო საარჩევნო კამპანია, რომელშიც მოსახლეობის ფართო ფენების მხურვალე ინტერესი გამოიწვია, მაგრამ საზოგადოებრივ ასპარეზზე ახლად გამოხსული ეროვნული ძალებისათვის, რომლებიც

ვლდნენ. უზენაესი საბჭოს არჩევა იმად იქნებოდა სასარგებლო, რომ იმ დროის ზანძვრობაში, რაც ეს საკანონმდებლო ორგანო იმუშავებდა, დაუდუღარი ეროვნულ-პოლიტიკური ძალები, რომელთაც სახელმწიფოებრივი მართვა-გამგეობისა და ქვეყნის წინამძღოლობის არანაირი გამოცდილება არ გააჩნდათ, საამისოდ უკეთ მოეზადებოდნენ. გასაუფლისთვის დანიშნული არჩევნები არ, შედგა, იგი შემოდგომისთვის გადაიდო. ჯერი საარჩევნო-კანონზე მიდგა. მომზადდა და საყოველთაო განხილვისათვის გამოქვეყნდა კანონპროექტის სამი განსხვავებული ვარიანტი. საზოგა-

ოპოზიციად გამოაცხადა და უზენაესი საბჭოს არჩევნებს დაუპირისპირდა. მოძრაობის ამ ნაწილმა ჯერ ეროვნული ყრილობა მოიწვია, მერე კი არჩევნების გზით ეროვნული კონგრესი შექმნა. ამას უზენაესი საბჭოს საარჩევნო კამპანია არ შეუწელებია. არჩევნებში მონაწილე ორგანიზაციები თავიდან პირობითად ორ ბანაკად გაიყვნენ: ერთ მხარეს კომპარტია, ხოლო მეორე მხარეს ყველა დანარჩენი. უშუალოდ არჩევნების წინ ძალთა ეს განლაგება დაირღვა. კომუნისტებისადმი დაპირისპირებულმა ბანაკმა ერთიან ბლოკად გამოსვლა ვერ შეძლო ან აღარ ისურვა. საბოლოოდ ასეთი

მოხდა. დეპუტატები, მმართველი მონაგლისი გარდა, გახდნენ მანამდე ნაკლებად ცნობილი ან სრულიად უცნობი ადამიანები, რომელთა „საეპიტო პარათს“ ანტისამთავრობო მიტინგებსა და სხვა ამგვარ აქციებში მონაწილეობა წარმოადგენდა. ამ ხალხის პარლამენტში არჩევა მათივე ღირსისა და ქვეყნის მომავალი პრეზიდენტის ზეგამსახურდას სახეობა და ავტორიტეტმა განაპირობა. რაც შეეხება კომუნისტთა მათ თავი ანებეს დეტრადიციულ შერჩევას მების მდივნების, მენაგენანების თუ წარმონავეთა ნაცვლად თავი დასხვა ცნობილ პიროვნებათა წაგვს შეავსეს. თუმცა ამანაც კვლავ უშველათ და იძულებულნი გახდნენ ხელისუფლებას გამოთხოვებოდნენ.

უზენაესი საბჭოს არჩევნებმა ხალხის ნება კი გამოხატა, მაგრამ არჩევა იმავე ხალხის საოცრად დაბალი პოლიტიკური კულტურა, რაც განსაკუთრებით თვალში ხავეში გახდა მაღორტარული სისტემით დეპუტატთა შერჩევისას. ამომრჩეველმა პარტიისა, ავტორიტეტულ, გამოცდილ და საყოველთაოდ ცნობილ პიროვნებებს როგ შემოთხვევაში სრულიად უცნობი კანდიდატები ამაჯობინა, მხოლოდ იმიტომ, რომ ისინი ზეგამსახურდას ბლოკისაგან იყვნენ წარდგენილი. ასე იყო თუ ისე, 28 ოქტომბერს საქართველოს სახელმწიფოებრიობის ისტორიაში დაიწყო ახალი ეტაპი. მოხდა ხელისუფლების მშვიდობიანი შეცვლა. ძალაუფლება კანონიერი გზით, დემოკრატიულ, მრავალპარტიულ არჩევნებში წარმატების შედეგად ხელში აიღო ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენელთაგან დაკომპლექტებულმა „მრგვალი მაგიდას“ ბლოკმა. პოლიტიკური ბროლაში მარცხად დილა წინა ხელისუფლებამ ოპოზიციისაში გადაინაცვლა.

ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც ცივილიზებული, დემოკრატიული ცხოვრების ხანგრძლივი გამოცდილების მქონე ქვეყნებში ხდება. კარგი დასაწყისი ოპტიმისტურ პერსპექტივას გვიქადდა. ახლა საჭირო იყო დაგვეწყვიტებინა ურთიერთშუღლი და გაუტანლობა, გვეპატიებინა ერთმანეთისთვის მიყენებული ტყუილი და წყენა, დაგვეგმო ბოროტი და შევდგომოდით კეთილდის სამსახურს. ბოროტებისაგან უპირველესად უნდა დაგვეძლია ისეთი საშინელება, როგორიცაა კაცისაგან კაცის მოკვლეობა. ამ მიზნით 1990 წლის 28 ოქტომბერს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა გამოსცა საგანგებო ბრძანება, რომელშიც ნათქვამი იყო: „...დღეიდან ყოველი ქართველი ადამიანის მკვლელობა, მიუხედავად მსხვერპლის (მოკლულის) დაწაშულისა ან უდანაშაულობისა, გამოცხადდეს ქართველი ერის მტრად. მკვლელის სახელი და გვარი შეტანილ იქნეს საპატრიარქოს სპეციალურ წიგნში და გადაეცეს თაობიდან თაობას, როგორც სამარცხვინო და დასაგმობი“.

არჩევნებიდან ზუსტად ორი დღის შემდეგ, 30 ოქტომბერს, მოსკოვის ცენტრალური ტელევიზიის პროგრამით „ტსნ“ გადაეცა, ინფორმაცია ამ დიდმაშენებლობის პოლიტიკური აქტის შესახებ. ავი წინასწარმეტყველებს სახით ითქვა, რომ „მრგვალი მაგიდა“ თავისუფალი საქართველოს წარმატება შეიძლება საქართველოში სამოქალაქო ომის საწინდარი გახდეს“. ამ ნათქვამისათვის მაშინ სერიოზული ყურადღება არავის მიუქცევია.

ოთარ ჯანელიძე

(გაგრძელება იქნება)

ქართული პარლამენტარიზმის უმუქ-ჩრდილები

პოლიტიკურ ორგანიზაციებზე ვაღიბებოდნენ, ეს არჩევნები მოუვლელი აღმოჩნდა. 1990 წლის 13-15 მარტს გამართულმა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის საგანგებო კონფერენციამ დაადგინა: „...1990 წლის 25 მარტის საქართველოს ე.წ. უზენაესი საბჭოს მომავალ არჩევნებს გამოეცხადოს სრული ბოიკოტი...“

გამაღლოს უფართოესი სამუშაო, რათა საქართველოს კანონიერი მოსახლეობის მიერ საყოველთაო დემოკრატიული და პირდაპირი თანასწორი ფარული კენჭისყრით არჩეულ იქნას საქართველოს გარდაუვალი კოალიციური ოპოზიციური ხელისუფლება...“

პარიტეტულ საწყისებზე შეიქმნას ეროვნული ფორემა „...რომელიც მოიწვევს საყოველთაო ეროვნულ კამპანიაში და გარდაუვალი კოალიციური ოპოზიციური ხელისუფლების საყოველთაო დემოკრატიულ არჩევნებს...“

ინტელიგენციას სიმტკიცე არ ეყო. დეპუტატობის კანდიდატად დასახელებულმა ამ ფენის ბევრმა ცნობილმა წარმომადგენელმა, რომელიც აქტიურად იყო ჩაბმული საარჩევნო კამპანიაში, უკვე კონფერენციის მეორე დღიდანვე გამოაცხადა თავისი კანდიდატურის მოხსნის შესახებ, რაც აღნიშნული კონფერენციის გადაწყვეტილების მხარდაჭერით მართლდებოდა.

შემსებული თუ ზემოთაღნიშნული ხელისუფლება დაჰყვა ეროვნული მოძრაობის ნებას. იმავე წლის 20 მარტს სასწრაფოდ გაიმართა საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს რეგარეშე სესია, რომელშიც დაადგინა: „საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს დეპუტატთა და სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივი საბჭოების დეპუტატთა არჩევნები გადატანილ იქნეს 1990 წლის ოქტომბერ-ნოემბერში“.

ამავე სესიაში მიიღო კანონი კონსტიტუციაში ცვლილებების შეტანის შესახებ, რითაც ოფიციალურად დაუშვა მრავალპარტიულობა. როგორც საკანონმდებლო ორგანოს მივიღებდით, 25 მარტის არჩევნები რომ ჩატარებულიყო? რა თქმა უნდა, ეს არ იქნებოდა საუკეთესო პარლამენტი, არდაც საამისოდ ჩვენი საზოგადოება ჯერ კიდევ არ იყო მზად. მაგრამ ამომრჩეველთა გაზრდილი პოლიტიკური აქტიუობის ვითარებაში, როდესაც ზურგს უკან ეროვნული მოძრაობის დიდ ძალასაც იგრძნობდა, ახლად არჩეული უზენაესი საბჭო, რომელშიც, აღბათ, უმეტესობა კომპარტიისა და სახალხო ფრონტის წარმომადგენლებს ექნებოდათ, ზედმეტი რადიკალიზმის გარეშე შეამზადებდა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის სამართლებრივ საფუძ-

ვლდება ცხოველი ინტერესით შესვლა საბჭოთა ხელისუფლების მრავალწლიან ისტორიაში ამ უჩვეულო მოვლენას. მომავალი არჩევნების შესახებ მსჯელობდნენ, ხოლო შეხვედრებებს გამოთქვამდნენ პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში, წარმოებადაწესებულებებში, უმაღლეს სასწავლებლებში. პრესაში დაიბეჭდა გამომავრებები და შენიშვნები ამ დოკუმენტზე. უმეტესობა მხარს უჭერდა იმ კანონპროექტს, რომელიც შედგენილი იყო „მრგვალი მაგიდაში“ გაერთიანებული ორგანიზაციების. „დას“-ის, ლიბერალურ-დემოკრატიული ეროვნული პარტიის, რესპუბლიკურ-ფედერალური პარტიის, მწკანეთა პარტიისა და სახალხო ფრონტის წარმომადგენელთა მიერ.

ხანგრძლივი ენებათაღელვის შემდგომ საქართველოს უზენაესი საბჭოს სესიამ 1990 წ. 17 აგვისტოს გამოთქმული შენიშვნების გათვალისწინებით მიიღო. სპეციალური კომისიის მიერ შევერებული კანონპროექტი და 28 ოქტომბერს დანიშნა არჩევნები.

მომავალი საკანონმდებლო ორგანოს დეპუტატთა რაოდენობა 250 კაცით განისაზღვრა. მათგან 125 უნდა არჩეულიყო პროპორციული და 125 მაჟორიტარული სისტემით.

საარჩევნო კამპანიის პერიოდში მოწვე გაგზნდით სრულიად წარმოუდგენელი და ჯერაც აუხსნელი ამბისა: აქამდე მტკიცე და შეუვალმა კომუნისტურმა ხელისუფლებამ საოცარი მტკბამოფოზა განიცადა, იგი სულ უფრო დამყოლი და ნებიერი გახდა. საფუძვლიანად შერყეული მისი ავტორიტეტი შაგრენის ტყავით დღითიდღე კლდელდებოდა, რეალურ ძალას მოკლებული კომუნისტების მმართველობა ნომინალური რჩებოდა. ამის პარალელურად ხალხში იზრდებოდა გავლენა ეროვნული მოძრაობისა. მის რიგებში ხალხისთ დებოდნენ სხვადასხვა პროფესიის ადამიანები, ვინც კომუნისტური რეჟიმის პირობებში თავს შევიწროებულად გრძნობდნენ.

ზემოთ უკვე თქვეით, რომ 1990 წლის მარტში შეიქმნა ეროვნული ფორუმი, როგორც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის საკოორდინაციო და ხელმძღვანელი ორგანო. მასვე დაედალა მომავალი არჩევნების ორგანიზაცია. მაგრამ მოვლენები სხვა გზით წარიმართა. ფორუმი ვერ გამოდგა სიცოცხლისუნარიანი და მტკიცე ერთობა. იგი მალე ორ დაპირისპირებულ ფრთად გაიყო, რომელთაგან ერთმა (საქართველოს დამოუკიდებლობის პარტია, საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია და სხვ.) თავი რადიკალურ

სურათი მივიღეთ: ჩამოყალიბდა 6 საარჩევნო ბლოკი („თავისუფლება“, „თანხმობა, მშვიდობა, აღორძინება“, „საქართველოს ეროვნული ერთიანობის პარტიისა და მთიელთა კავშირი“, „განთავისუფლება და ეკონომიკური აღორძინება“, „მრგვალი მაგიდა“, „დემოკრატიული საქართველო“) და 8 დამოუკიდებელი პოლიტიკური ორგანიზაცია (საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული პარტია, საქართველოს კომუნისტური პარტია, საქართველოს აგრარული კავშირი, საქართველოს სახალხო პარტია, სრულიად საქართველოს რუსთაველის საზოგადოება, საქართველოს პოლიტიკური ორგანიზაცია „სტალინი“, სრულიად საქართველოს მიწათმოქმედთა კავშირი, საქართველოს სახალხო ფრონტი), მათგან საქართველოს ეროვნული ერთიანობის პარტიისა და მთიელთა კავშირის ბლოკს, აგრარულ კავშირსა და ორგანიზაცია „სტალინი“ არჩევნებში მონაწილეობა არ მიუღიათ.

რეგისტრაცია გაიარა პროპორციული გზით ასარჩევმა 2400-მდე და მაჟორიტარული სისტემის 1000-მდე დამოუკიდებელმა კანდიდატმა. საბჭოთა ეტაპში პირველი მრავალპარტიული და დემოკრატიული არჩევნები შთაბეჭდავი და უმნიშვნელოვანესი დღე იყო საქართველოს ისტორიისა. ეს იყო მართლაც ხალხის ნების გამოხატვა, როცა ადამიანებს მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობისა და საკუთარი სინდისის გარდა არავინ აიძულებდა მისულებდნენ საარჩევნო უბნებში.

28 ოქტომბრის არჩევნებს საერთაშორისო დამკვირვებელთა სოლიდური კორპუსი დაესწრო. დამკვირვებლებს მხედველობიდან არ გამოზრენიათ უმნიშვნელო ხარვეზები, მაგრამ მათვე მსოფლიოს გასაგონად განაცხადეს: არჩევნებმა საქართველოში ობიექტურად ჩაიარა.

კენჭისყრაში მონაწილეობა მიიღო ამომრჩეველთა საერთო რაოდენობის დაახლოებით 70-მა პროცენტმა. ხმების უმრავლესობა, როგორც პროპორციული, ისე მაჟორიტარულ არჩევნებში მოიპოვა „მრგვალი მაგიდის“ ბლოკმა. მათ 114 დეპუტატი გაიყვანეს. მეორე ადგილზე გასულმა კომპარტიამ მიიღო 61 მანდატი. თითო ადგილი ერთი სახალხო ფრონტის, „დემოკრატიული საქართველოს“, „განთავისუფლება და ეკონომიკური აღორძინების ბლოკის წარმომადგენლებს“. პოლიტიკური ძალთა განლაგებაში დიდი ცვლილება არ შეუტანია არჩევნების მომდევნო ტურს. ხელისუფლების სათავეში „მრგვალი მაგიდა“ — თავისუფალი საქართველო“ აღ-

1 035060, 1994

მხოლოდ ერთხელ

გიორგი ლეონიძის გახსენება

მინდა ზვრები გაზაფხულის
ღრუბელს მოვაწვიმინო.
ვამ, როგორ გაფრენილა
ჩემი ჟღალი მიმინო?

მივდივარ და სად მივდივარ,
სადაური — საითა?
ლელო ერთხელ გავიტანე,
განა კიდევ გავიტანე?

გუმბათს ერთხელ ჩამოვიკიდე
მოგუგუნე ზარები
და დარუბანდს მხოლოდ ერთხელ
ჩამოვხსენი კარები.

მხოლოდ ერთხელ აღვაშენე
სვეტიცხოვლის ტაძარი
და ლაშქარი დიდგორისკენ
მხოლოდ ერთხელ დავძარი.

მხოლოდ ერთხელ დამესიზმრა
სიყვარულის სიზმარი
და განმეხვანა ერთხელ მხოლოდ
კარნი სამოთხისანი.

მინდა ზვრები გაზაფხულის
ღრუბელს მოვაწვიმინო.
ვამ, როგორ გამიფრინდა
ჩემი ჟღალი მიმინო?

სადაური სად გაფრინდა,
ვის ცერზე ზის ტილი,
ვის შეუღდა და ვის ასმევს
შარბათს ოქროს ფილით?

ახლა გუმბათს მან დაჰკიდოს
მოგუგუნე ზარები
და დარუბანდს ახლა ერთხელ
სხვამ ჩამოხსნას კარები!

ახლა სხვამან აღაშენოს
სვეტიცხოვლის ტაძარი
და ლაშქარი დასძრას დიდგორს,
როგორც ერთხელ დავძარი!

ახლა სხვასაც დაესიზმროს
სიყვარულის სიზმარი
და განმეხვანს ერთხელ სხვასაც
კარნი სამოთხისანი!

მინდა ზვრები გაზაფხულის
ღრუბელს მოვაწვიმინო.
ვამ, როგორც გაფრენილა
ჩემი ჟღალი მიმინო!

1972

გონიო

ხელხან-საბა ორბელიანი
იქნებ გონიო ციხე არ არის,
იქნებ უბრალოდ ქვები აწყვია?
ვინ შემომარტყა ეს გალავანი,
ამ გალავანში ვინ მომამწყვდია?

ვინ დამაფარა სუროს ფოთლები,
ფოთლებზე წვიმას ვინ ატყრილებს?
როგორ მიდისარ, როგორ მშორდები
და აფრებს ქარში მიაფრიალებ!

იქნებ მობრუნდე ჩემს დაძახილზე
და გადასწო ხელით ფოთლები,
მე შენ წარსულის ნიავს დაგიწვევ,
შენს სიცოცხლეში განვმეორდები!

ვაითუ, ჩემი ჟამი გავიდა,
გულს ჩამხვევია, სუროდ ნადველი,
ვერ გამოვედი ამ გალავნიდან,
ვერ გაგაგონე ჩემი სახელი.

იქნებ გონიო ციხე არ არის,
იქნებ უბრალოდ ქვები აწყვია?
ვინ შემომარტყა ეს გალავანი,
ამ გალავანში ვინ მომამწყვდია?

1955

შანაჩოში თამაში ღამისი

მიტოვებული,
მივიწყებული
მალღობზე იდგა თეთრი საყდარი,
ხოლო გამხდარი,
ბებერი ცხენი,
რომელსაც ზურგზე ყვავები ასხდნენ,
იქვე მოწყვნიტ წიწკნიდა ბალახს.

საოცარია მეხსიერება!
მე სულ არ მახსოვს,
სად ვნახე,
როდის,
მაგრამ ხსოვნაში აქამდე ჩამრჩა:
თეთრი საყდარი და თეთრი ცხენი,
მოწყვნილი და ბებერი ცხენი,
რომელსაც ზურგზე ყვავები ასხდნენ.

1969

ქართული კოეზიის მცირე ანთოლოგია

რატომ შევარჩიე მაინც-
დამაინც ეს ღამსები?
ალბათ, ჩემს ღმერთ-
დელ განწყობილებას
ვენდე, ალბათ, სხვა
დროს სხვა ღამსების გა-
მოქვეყნებას ვამჯობი-
ნებდი... თუმცა ამ გუბ-
ლიკაციიდან სხვითდ
ღამსის გახსენება ყო-
ველთვის მსიამოვნებს.

არჩილ სულაკაური

უხუო

ნუთუ ეს არის თავი და ბოლო,
ნუთუ ეს არის ანი და ჰოე?
უთანასწორო გასრულდა ბრძოლა
და საუკუნო სიმშვიდე ჰპოვე.

არავინ, ქვეყნად არავინ უწყის,
რად აღიმართა ცხოველი სვეტი,
მოხვედი უცხო, წახვედი უცხო,
თან წარიტანე უცნობი ბედი.

1979

გარდუვალობა

ჩემი და შენი ერთად ყოფნა გარდუვალია,
შენ ხარ, რადგანაც მე ვარსებობ... ანდა — პირიქით.
ამ მაღალ ღამეს ციკლოპივით ერთი თვალი აქვს,
მის შუქზე ბრწყინავს და სიმივით წივის ბილიკი.

ჩვენ ერთმანეთის გადუხდელი ძველი ვალი გვაქვს,
ჩვენ ერთმანეთი ჯერ ვერაფრით შემოვივრიგეთ...
და მაინც: ჩვენი ერთად ყოფნა გარდუვალია,
მე ვარ, რადგანაც შენ არსებობს... ანდა — პირიქით.

1986

მამის გახსენება

იგი მოვიდა და მოჰყვა ქარი
გიორგობისთვის ფოთლებთან ერთად,
მოჰყვა ჩრდილები დაბნარულ მთვარის
და უდროობის სიზმრების სევდა.

მოჰყვასთა შორის უცხო მოვიდა,
ეძებდა მზესა და მკუდრო ამინდს
გამოღწეული უდროობიდან
უცნობ ქუჩაზე ჩაფიქრდა წამით.

1988

გოდება

ნაიარე გულზე ჯავრი
ყორანივით დამაცხრება,
ქართველები ზეიმობენ
ქართველების დამარცხებას.

უცხომ თოფი მესროლა და
ელვასავით გავიცინე,
ქართველმა რომ დამიშინა,
ტყვია ველარ ავიცილე.

ის ტყვია მკლავს. შევლას ვითხოვ,
შველა არ ჩანს არსაიდან.
გაუძლებ და რას გაუძლებ,
აიტან და რას აიტან?

სისხლით დაცლილ გულზე ბოლმა
ყორანივით დამაცხრება,
ქართველი რომ ქართველს ესვრის,
ტყვია მიზანს არ აცდება.

აჰა, მესმის შენი სუნთქვა
ჭირთა ჩვენთა დამმართველო,
ქართველი რომ ქართველს ესვრის,
ტყვია ხედება საქართველოს!

რამ დაშრიტა სიბრძნის წყარო
ან გონება რამ დანისლა,
ან ფილტვებში ვინ ჩაგებრა
ესდენ სუნთქვა სატანისა?!

ტყვიდაკრულ გულზე ჯავრი
ყორანივით დამაცხრება,
ქართველები ზეიმობენ
ქართველების დამარცხებას!

— დაშლილი და დაღწილი,
აწ რამ უნდა გაგამრთელოს?!
ვამ, ჩემო ერთადერთო,
შე ბედგარული საქართველო!

1991

აი, მოვადი!

ალარ მასვენებს თებერვლის ქარი,
ძველი სიზმრები — ეს ჭრილობები
რისთვის მელიდი ამდენი ხანი
ან ახლა რატომ მემშვიდობები?
ძლივს მოვათრიე სული ცოდვილი,
რომ მეთქვა შენთვის: აი, მოვედი
აზრი დაღლილი და დაკოდილი,
გზებზე რომ სისხლის წვეთებს ვტოვებდი.
გამოვიარე ბრბო უსახურთა,
ბრბო უსაქმურთა და უნადვლოთა,
რომ მეთქვა შენთვის, როგორ გამქურდა
იმან, ვინც ჩემში მშვიდად სახლობდა.
გამოვიარე დრო უჟამური,
ცეცხლში გაჰქონდა წიგნებს ბრიალი,
მიწას არ ერქვა უკვე მამული
და ძეხორციელს — ადამიანი.
გამოვიარე ელდით და შიშით
სივრცე დახშული და შეუვაღ
შორს დავინახე ქაოსის ნისლში
გაძეგებული ციდან უფალი.
მდინარესავით შენკენ დაძრული,
აი, მოვედი დამშრალი ღელე...
აზრდაშრეტილი და გაძარცვული
ცაში უმწეოდ ავისვრი ხელებს.

1991

ღამე

წუხელის ისევ ისმოდა სროლა,
ისევ კიოდა დაჭრილი ღამე.
მთვარემ ასფალტზე დატოვა თრთოლვით
სხივები, როგორც დაღვრილი შხამი.

არ მკითხო, თუ ვის ესროდნენ
რადგან ქუჩაში უსულოდ ვწე
და ყველაფერი გასრულდა
მკვლელებს მე ვარ და მოკვ.

ნატყვიარს ჩემსას მე ველარ ვეღარ,
ვამ, უდროო გზებით მივლია.
მთელი ცხოვრება მტკიოდა წყლული,
მაგრამ ეს წყლული სხვანაირი ა.

დაუშვა კალთა ჩემმა ალამმა
გუშინ გაშლილმა, მზეში მბრწყინავმა
და აღარ ვიცი, ვარ თუ არა ვარ
და მაინც თუ ვარ, რა ვარ, ვინა ვარ?

მთვარემ ჩემს მკერდზე დატოვა თრთოლვით
სხივები, როგორც დაღვრილი შხამი.
წუხელის ისევ ისმოდა სროლა
ისევ კიოდა დაჭრილი ღამე.

შენ, როგორც სოცხალს...

თემო, ძალიან გიყვარდა და სმირადაც იმეორებდი ვეზიუბერის სიტყვებს: „ჩვენი ბავშვობიდან მოვდივართ ჩვენ“. ყრმობის ასაკიდან ვიცნობდი ერთმანეთს და მე კარგად ვიცო, საიდან მოდიოდი და საით ისწრაფოდი.

პიონერთა სასახლეში დავმეგობრდით, არ ვიცო, რა პარტიულ და კომპკავშირულ ამოცანებს ემსახურებოდა მაშინ პიონერთა სასახლე, ჩვენი ლიტერატურული სალონი კი უაღრესად თბილი სამეგობრო კერა იყო. ჩვენი უბერე ბელი დეიდა ფაცის თაოსნობით ყოველ კვირას ვიკრიბებოდით და ვსაუბრობდით ლიტერატურაზე, ხელოვნებაზე. ერთმანეთს ეუკითხავდით ჩვენი უმნიშვნელო შემოქმედების ნიმუშებს. აქ ეუსმენდით ჩვენი თაობის დამაშვენებელს ვახუშტი კოტეტიშვილს, ჩვენს ნრეში ნაიკითხა ყრმა დათო ნერედიანმა თავისი პირველი ლექსები, აქ გაგაცანი შენი მოთხრობები ნიკო ფიროსმანზე, სასახლეო ნინაპრების მძიმე სვედრზე. აქ ნავაქოთხეთ ერთმანეთს იმ დროს აკრძალული „გველის პერანგი“ და „ჯაყოს ხიზნები“... სასახლეში სტუმრად გვეწვეოდნენ სოლომე გერონტი ქოქოძე, გაიოზ იმედაშვილი, სოლომონ სუციშვილი... როგორ გვეამაყებოდა, რომ ბატონმა გერონტიმ შეაქო შენი მოთხრობა ნიკალაზე.

უნივერსიტეტშიც ერთად მოვედით, ფილოლოგიის ფაკულტეტზე. შენთვის უნივერსიტეტის წლები იყო დაძაბული შრომისა და ძიების წლები. უნივერსიტეტში სწავლისას შემოვიარეთ მთელი საქართველო, ამ მოგზაურობათა ერთ-ერთი თავკაცი შენც იყავი. როგორ

აგეამდიდრა და გაგზავნა ჩვენი მინაწერის ფუხით შემოვლამ.

შენზე ამბობენ, ბოქმური ცხოვრება იტაცებდაო. მე კი ვიცო, რომ ადრეული ასაკიდან ყოველთვის გეგმავედი შენი ცხოვრების ყოველ დღეს. შენ ინერციას, თვითღინებას ზოგჯერ აჟოლიხარ, მაგრამ არასდროს დანებებიხარ. ამის დასტურია შენი საკმაოდ სოლიდური ლიტერატურული მემკვიდრეობა. იხიც სათქმელია, რომ სუფრის მეგობრებთანაც კი უპირველესად ნიგნის, კულტურის სიყვარული გაკავშირებდა. არასაინტერესო ადამიანებთან ლაპარაკსაც გაურბოდი. ფიქრი გიყვარდა და რა კარგია, რომ ქართულ მწერლობაზე შენი ნააზრევი ერთ ნიგნად შეკარი. შენმა უერთგულესმა მეუღლემ დატერებისას ალგოქეა, შენს ნიგნში ალბულ პონორარს მთლიანად ხელგამოვდილ ბავშვებს ჩამოვურიგებო, შენ ხომ მათი უმწიკრ მდგომარეობით შეძრულს ჩაგვქცა სისხლიო...

ღმერთმა ქნას, შენი ნიგნის გამოსვლისას, ჩვენს ბავშვებს უკეთესი დღე ჰქონდეთ. ეს შენი ტკივილდქვეული ნატვრა იყო. მე შეგრა, ქართველები თუ სულ არ გადავირიეთ, დადგება უკეთესი დრო. ამ დროს მოესწრება შენი შეილები, შენი შეილიშვილები.

მე შენ როგორც ცოცხალს ისე გესაუბრები, შენი მეგობრები ჯერ ვერ შეგვეხებოდათ შენს უცვარ ნასვლს. მოგვითხევე, თუ სიცოცხლეში სითბო დაგაკელით. ეს ისევ ჩვენმა უღმრთელმა დრომ განაპირობა.

ლაშრა ბრიგოლაშვილი

გამოსათხოვარი სიტყვა

ძმარ თემო! რამდენიმე წუთიც და სამარადისოდ ჩაგიკრავს გულში ის მიწა, რომელსაც მთელი სიცოცხლის მანძილზე ასე ღამაზად ეთაყვანებოდი. ჩვენ კი, ჩვენ, შენი ცხოვრების ახლო თუ შორი თანამგზავრები, ერთხანს კიდეც ვიმძიმებდით შენს მიერ მოხაზულ მეგობრობის იმ ორბიტაზე ორმოცდაცხრამეტი წლის მიჯნაზე, ასე ანაზად რომ მოწყდი. სანამ კიდევ დამრჩენია დრო, მინდა მოვასწორო და გითხრა ის, რაც იმ ორმოცდაცხრამეტი წლის მანძილზე, ჩვენ რომ გეკავებოდით, ისე ვერ გითხარ, როგორც შენ ზღაპრულად ვერც ახლა შეგძლებოდა, იმიტომ რომ ერთგულებს აქვთ ღვთისაგან მომადლებული ის იშვიათი ნიჭი მოყვრებისა, შენ ასე უხვად რომ გქონდა გაშენისაგან ბოძებული. და მაინც, ბედმგვართან ღირსეულად მო-

ხანს ვიცოცხლო, ეს ხე მიდევრდებოდა, — იტყვიდი ხოლმე. ამ წელიწადს გომბორში ვეღარ ახვედი, გაზაფხულზე ვეღარ წაუქოვე შენებურად, ვეღარც შენ დალოცე შენი ხე და ვეღარც ჩვენ დაგვალოცინე ეტყობა, გიყვინა შენმა რწეულმა და გაზაფხულზე ხეცას მიაბარა შენი სული. მშვიდობით! არა, ნახ, გამდის, ძმარ თემოურაზო, იმიტომ რომ ვგრძნობ, ჩემი შობილების დაკარგვის შემდეგ შენი წახვლით კიდევ გაწყდა ერთი მთავარი სიმთაგანი ამ ქვეყანასთან ჯერ კიდევ რომ მაკავშირებს...

ნახავდის მამულის წინაშე ღირსეულად ვალდის დილით, სიკეთის, სიყვარულის და სიღამისის დამკვედრებლად დბადებულ დიდ ქართველ კაცო!

კავლე ჩარბიანი

მარადიულად ქართული

სუფრას უზის თხუთმეტობა და კაცი ცნობილი ლიტერატურული უფროსის რედაქტორი, რედაქციის რამდენიმე წევრი და მეგობრები იმ ახალგაზრდა დიტირატორისა, ვინც ეს წიგნულა გამოართა, რა თქმა უნდა, ოჯახის უფროსიც აქ არის, მაგრამ სუფრას მისი ვაჟი, ჩვენი მეგობარი წარმართავს ტრადიციულ ქართულ სუფრა, თავისი სიტყვა-პასუხით და თავდაპირველი ხუმრობით დაშვებულში მე პირველად ვარ ამ ოჯახში და პირველად ვესწრები ჩვენი მეგობრის თამაშობას.

სუფრა თანდათანობით ცოცხლდება და უფრო ხალისიანი ხდება. ისმის კალამურები და ლექსის ცალკეული სტრიქონები. მალე განსხვავებული სახისიც გამოჩნდება. სახისი უცნაური იყო და ეს აღინიშნა მოწონების სხვადასხვაგვარი ვარიაციებით. თამაშა გვთხოვს ყველამ გაიხსენოს რამე სახისი და ამ სახისთან დაკავშირებული სადღეგრძელო ოქცია. ერთმა გაიხსენა წარწერა: „ახლ ბარათების აზარეულზე“ — „შევიტე გააბოოს“, მეორემ გიორგი მესაბისაძის მიძღვნილ ვერცხლის სახმური და მასზე ამოკვეთილი წარწერა „მიწისა ამირასა ჭაჭირასაგან“. ნახშიშესულად, სათვალისაში კრიტიკოსმა სიულის პრუდონის ლექსის რამდენიმე სტრიქონი თქვა ფრანგულად, სადაც — როგორც თვითონ გვითხრა, — გაბზარული „ვაზა“ იყო სახსენებო.

ვერულების ტონუსი თანდათან მალდა იწევს. თამაშად აღდგება ხშირი სტუმრები და ახლა ოჯახის უფროსი აღდგრძელებს. მამა ფეხზე წამოუდგა შეიღეს. თამაშის სიტყვა იყო მოკლე და არ იყო ფაბილატული. ბოლოს სმადანა მამობიარე: მამა! და რაღაც უჩვეულოდ თბილი უთხრა, წყნარად ზეზახლოვდა და მოწიქებით აკოცა მამაზე.

ახლა თვალწინ მიდგას ეს მერათი. ოცდაათი წლის ვაჟაკი მოწიქებით ჰკოცნის მხარზე მამას. ეს არ იყო არც თეატრალური ფეხა და არც იმპროვიზაციული არ-

ტიტიზმი. ეს იმდენად ყოფითი და ბუნებრივი იყო, რომ ავლენდა და ცრემლი მომეზინა ყელში. ასეთი მამის შვილი იყო თემურ მაღლაფერიძე. მამისთვის. ასეა, „მამა ყოველი ძისაგან ითავსებოდა“.

მამისადმი ღრმა პატივისცემა და მოწიქითი სიყვარული კაცში ამხელს ხასიათის უზარმაზარ შრეს. ასეთი კაცი სულიერების ძლიერ ღერძზე ასხმული. მისთვის ცნადა ტრადიციულ საიდუმლოთა აზრი, რაც მას გარემომცველ სინამდვილეში სწოლო ორიენტაციის საშუალებას აძლევს. აქედანვე იღებს სათავეს მშაკაცი გრძნობა. მეგობრებისადმი სიყვარული მისი არსებობის ფორმა იყო, ასე თქვა პირის სუფრაზე რეზო სირაძემ და ამ სიტყვით ზუსტად განსაზღვრა თემო მაღლაფერიძის წინაპრები.

თემო მაღლაფერიძის ცხოვრების წესში არაფერი იყო არაქართული, მაგრამ იყო რაღაც მარადიულად ქართული, რითაც ის გამოირჩეოდა სხვათაგან და რაც მას შტაბურს ხდიდა მის ხასიათს (სასიუბი იყვნენ მისი ადრე გარდაცვლილი ძმებიც: ზალო ფანია და გიორგი ჭაჭარიძე). თავისი შინაგანი ბუნებით იგი უფრო მეტი იყო, ვიდრე „მეწერალო“ და უფრო მეტი, ვიდრე „მეცნიერი“. იგი იყო სრული კაცი, ნამდვილად ქართველი კაცი.

ახლაც ყურში მიდგას მისი შეძახილი: დაბერდო! — როცა ვუხსნიდი სახლიდან ჩემი ვერგა მოსვლის მიზეზს. — ხმას აღარ გაგცემ, ორ საათზე უნერგისტიტთან დამხვდი, წყნეთში ავდივართ, — ისმის ტელეფონში და მე დღემდე მაოცებს, რატომ იყო სრულიად შეუძლებელი მისგან შემოთავაზებული, სულდროთა, რაც უნდა ყოფილიყო, ზარის თქმა.

და აი, ღვთის მადლით, ვსხედვართ მისთვის დიდად ძვირფასი და იმ დღის შემდეგ ჩემთვისაც ძვირფასი არჩილ მამუკაშვილის ბაღში აყვავებული ტყეშის ქვეშ, შევეცდეთ ღვთის და ვსაუბრობთ არჩილ ჭორბაქზე, რომლის ნაწე-

რებითაც მაშინვე იყო დაინტერესებული (შემდეგ მშვენიერი ნაშრომი უძღვნა მას). ვეუბნები არსებობს ქრისტიანული რაქველიშვილის არჩევულებრივი წეროლი არჩილ ჭორბაქზე, ბიძაჩემის, სოსო ასლანიშვილის უფროსი დაბეჭდილი 1919 წელს, სადაც ის ფიქტისთან მიმართებაში განიხილავს ჭორბაქის მსოფლმხედველობას. მეტიც. — ოჰ, ბიჭო, როგორ მჭირდება ეს წერილი, — „ჩინურად“ მოუჭუტავს თვალები და სინანულით ამბობს თემო, — როგორ მჭირდება! ბიძაჩემის 30-იან წლებში დასტამბული „უზაზვთის სვანეთი“ — ახსენებს და შეუშინებლად სვანეთზე ჩამოვარდა საუბარი. — ხომ იცი, მერი სვანია, სვანეთში გაციანი, — თავის მეუღლეზე ამბობს თემო. სადაურა? — უშვანარიდან და მე გაზარებული იმით, რომ ნამყოფი ვარ უშვანარში, ვეზუმრები: შენ ჯერ სად იყავი, რომ მე უკვე ვკეთებოდი-მეთქი უშვანარში. თემოსაც უხარია და ყურადღებას არ აქცევს ჩემს ტრახს იმიტომ, რომ უფროს სვანეთი და ბოლოს სვანეთი. სადაურა? — უშვანარიდან და მე გაზარებული იმით, რომ ნამყოფი ვარ უშვანარში, ვეზუმრები: შენ ჯერ სად იყავი, რომ მე უკვე ვკეთებოდი-მეთქი უშვანარში.

ეს იყო ერთი უმშვენიერესი დღე იმ დღეთაგან, რომლებიც ჩემთვის უჩუქნია თემო მაღლაფერიძის.

მიცვალებული თემოს წარმოდგენა მე არ შემიძლია. თემო მაღლაფერიძე სიკვდილამდე მეზსოვებდა, როგორც მამის მხარზე მეოცნელი შვილი, როგორც მეგობრებისადმი უზღავი სიყვარულის მფრეველი კაცი, როგორც ღვთისმშობელი, რომელიც აყვავებული ტყეშის ქვეშ ფეხზე ამდგარი ძვირფასი მადლობით აღდგრძელებს თავის მამულს: უშის კალაშო შეფენილი მაზრედიდან ზღვისპირა სარფამდე და ფსოუდან იოზის შესართავამდე გაშლილ საქართველოს.

თამაზ ჩხენკელი

მწარლობით სსოვრობა

ყოველი ადამიანის თავისი ცხოვრებით ცნობს თავისი მეგობრობა. ეს მეგობრობა შენს მეგობრობას მწარლობით განსაზღვრავს. მწარლობით განსაზღვრავს, თუ როგორ უყვარდა მწერლობა. ეს სწავლა, რომ არ კმარა მწერლობის ცოდნა, მთავარია სიყვარული მწერლობისა და ვისაც მწერლობა არ უზღავს, ვერც ხვდება მას. მაშინაც კი, როცა მის სიტყვას გეზაღვრებდა და ერთგვარი არტისტიზმი ახლდა, ეს იყო თავისებური რევერანსი მწერლობის წინაშე. მწერლობა აზროვნება მითვის პროფესიონალური მოწოდება, იყო და პიროვნული ღირსება,

გნებათ, პიროვნული მოვალეობა. ეს კარგად ჩანს მის პროზაში, მის ესეებში თუ პორტრეტებში, ეს ჩანს მის სადოქტორო დისერტაციაში, რომელიც მწერლობისა და ინტელიგენციის ურთიერთობას მიუძღვნა. თბილისი, სვანეთი, ხევისურეთი და გურია, რაჭა და ქახეთი, მთელი საქართველო, მისგან განიცდებოდა თავისთავად, შინაგანად პოეტური რაობად.

ბრძანდება ერთი კარგი კაცი-ვალოდია ვინა, ცნობილი სოცოლოგი და ჟურნალისტი (ამჟამად ამერიკაშია). მან ბევრი რამ კარგი და ფასეული დაწერა ჩვენზე, რუსეთშიაც და დასავლეთშიაც. დიდად დაგვიცხრა მხარი და წარმოაჩინა ჩვენი სიმართლე სამანაბლო-

სა თუ აფხაზეთის მიმართ. მას საქართველო თემურმა გააცნო და შეაყვარა. ეს იყო კარგი მაგალითი იმისა, თუ საქართველო თემურის ხასიათიდან როგორ კარგად აღიქმებოდა უცხო კაცისათვის. ახლა ის ჩვენი დიდი მეგობარია და ჯერ-ჯერობით ალბათ არც კი იცის, რომ თემური აღარ არის ჩვენს შორის. მანაც კი იცოდა, თუ როგორ სევდას გვრიდა თემურის ძვირფასი სახელები: ბატონი გრიგოლ კიკაძე, ბატონი ფარნაოზ ერთელიშვილი, ნოდარ ჩხეიძე, ოტია მაკკორია, ზაალ ჟვანია.

დიდად ჰყრის თემურზე მოგონებით თუ ხსოვნით წერა, რადგან იგი ცოცხალია ჩვენს შორის და სულ მუდამ ასე იქნება.

რეზა სირაძე

ოთარ ჭელიძე

ძმარ, მეგობრობის ღერო

თეიმურაზ მაღლაფერიძის უკვდავ ხსოვნას (ლექსი წარმოითქვა თეიმურაზ მაღლაფერიძის დაკრძალვის დღეს 1994 წლის 30 აპრილს)

სიმწიო, სიყვარულით, ხედიოთ და წვით გადღედილი სისხლის თითო ჩაქმული წვეთი დაიწვევსაგან გისხნის.

ჯვრით და უსაშველო ჯვრით ხალხის მზრცილებს ტალღა, მაღლაფერიძეთა გვარის დროშის ამზიდველი მაღლა.

ახლა მეგობრობის ღეროდად შენსა საქართველოს რწემა... რად არ მომადირა ღმერთმა — კუბო აგეწია ჩემი.

გთავაზოვთ თაიფარაზ მაღლაშვილის პრცალი მონობრა-ფიის „ქართული მხარეობა და ინტელიგენციის პროვლამები“ გოლოთქას, რომელიც, სამხარეოდ, მხარის გოლოთქას ალმონდა.

აპა, მთაწია ნაშრომის უკანასკნელმა ფურცლებმა: სულმათი გრიგოლ ხანძთა-ლიდან მოყოლებული, განსაკუთრებით ბო-ლო, XIX და XX საუკუნეების მანძილზე, ამ ნაშრომში ჩვენ საშუალება გვქონდა შევეცდომოდით ჭეშმარიტ სულიერებით, მაღალი ინტელექტითა და შეუბღვრავი სწავლით აღგზნებული ადამიანთა მთელს წყებას. მათგან, ერთი ნაწილი რეალურად, უნიკურად არსებობდა ჩვენს ისტორიასა და კულტურაში, ზოგიც მწერლის კალმით გახლავთ სულმადგმული და როდესაც ფსი-ქოლოგიური და სოციალური ფუნქციების მატარებელი არაა. ასეთ ადამიანებს, აწ საყოველთაოდ გავრცელებულ ტერმინოლო-გიით, ინტელიგენტებს უწოდებენ. აქვე უნდა ითქვას: ტერმინი „ინტელიგენტი“ ჯერ კიდევ ამ საუკუნის დასაწყისში იწვევდა და ახლაც, ჩვენს დროშიც იწვევს ეჭვს ზოგიერთ წრეებში, თავისი ვარჯისიანობისა გამო, მაგრამ სადავო არასოდეს ყოფილა, რომ ჯერ ერთი, ცნება „ინტელიგენცია“, თავისთავში სწორედ განათლებულ საზო-გადებას გულისხმობს და მეორეც, ტერ-მინი მხოლოდ მაშინ იქნება აზრს და სიცოცხლის უნარიანობა, თუ მასში კონ-კრეტულ შინაარსს მოაზრებ, წინააღმდეგ შემთხვევაში, იგი ცარიელი სიტყვაა. აქე-დან გამომდინარე, მე სახეებით ვეფანხვები მეოცე საუკუნის ინტელექტუალურ კო-ლოსს, კიბერნეტიკის მამამთავარს, ნორ-ბერტ ვინერს, რომელიც ცნებას „ინტელი-გენტი“, ასეთი შინაარსით „აგებს“.

„ინტელიგენციის წარმომადგენლებს (მათ რიცხვს მე, უპირველეს ყოვლისა, მეცნიერებს, ლიტერატორებს და ხელოვანთ მიაკუთვნებ) აქისრით განსაკუთრებული მისია, რომელიც მნიშვნელობით დიდად აღემატება მათ თანამოქალაქეთა მოვალე-ობას. ინტელიგენტი — ეს არის გუშაგი, მცველი პატიოსნებისა და სიწრფელის ჭრადიციებისა, რომლებზეც დამოკიდებუ-ლია მისი ქვეყნის, მისი თაობის სახელი და ბედობა.

ამ მისიის მტკივნეული ინტელიგენტი მოღვაწე ყოფილა სჯერდამ ისეთ ფასეუ-ლობას, რომელიც არანაირად არ უკავშირ-დება არც მის გასამრჯელოს და კეთილდ-ღეობას, არც თვით მის პიროვნულ თვისე-ბებს. მისი ჯილდო მთელი კაცობრიობის დიად წამოწყებაში მონაწილეობის უფლებაა. საზოგადოებრივი მდგომარეობა მას მგარი და დაუფრთხელდ მოვალეობებით როდი ზღუდავს, რითაც საშუალება ექნება, ქვეყნიერებას გრცლად მოავლოს შიერა და დღევანდელობის ძირითად პრობლემებს ჩა-უფრთხელდ. სხვანაირად თუ ვიტყვით, მას გარკვეულწილად შეუძლია სისხლსაზე ცხოვრებით იცხოვროს და მსგავსი ინტე-რესებისა და სულისკეთების ნიშნით აირ-ჩიოს მეგობრები. მაგრამ ამ უპირატესობათა დირსად გახდომისათვის იგი ჭეშმარიტებისა და სულიერების სამსახურში დგომის აღ-თქმას დებს და თანამოქალაქეთა თვალში გაღებულ სხედა ასეთი მსახურების მაგალითი იყოს.

მეცნიერის, მწერლის, მასწავლებლის წინაშე დგას ამოცანები, რომელთა გადაწყ-ვეტც სრულიად აუცილებელია არა მხო-ლოდ საზოგადოების შემდგომი განვითარე-ბისათვის, არამედ თვით მისი არსებობისთ-ვისაც. მეცნიერი, მწერალი, მასწავლებელი არის საზოგადოების სულიერი განვითარების შეთვალეურე, რომელიც ხელს უწყობს უკვე ცნობილი ჭეშმარიტებების უკეთ გაგებას და ახალი ჭეშმარიტებებისა და კონცეპცი-ების ძიებას. ამის შესაბამისად, მწერლის, მეცნიერის, მასწავლებლის ამოცანაა ადა-მაინებს გადასცეს, როგორც ეს ცოდნა და აღმოჩენები, ისე — უკვე ცნობილი ჭეშმა-რებთან, კაცობრიობის კეთილდღეობა და თვით არსებობაც კი, დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორი სიწრფელი და პატიოსნებით უერთგულებენ ჭეშმარიტებას მეცნიერები, მასწავლებლები და მწერლები (რომლებიც ვინერს, მაღლაშვილს, მისი, გო. ზ. „გაგასიონი“, 2III-94 წ.).

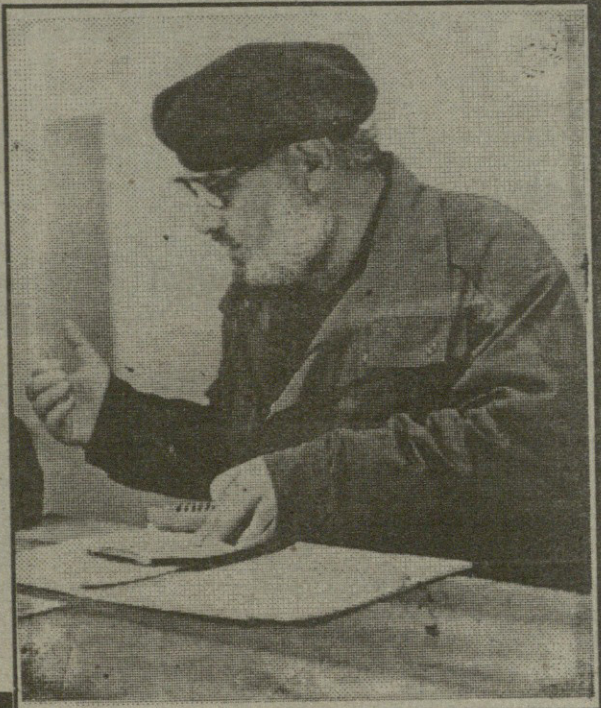
გრცელი მონოგრაფია, „ქართული მწე-რობა და ინტელიგენციის პრობლემები“, რომელიც ამ ეტაპზე, გარკვეული თვალსა-ზრისით, შეიძლება გასრულებულად ჩაითვა-ლოს, მიწადა იხსავდა იმის გაშუქებას, თუ როგორ იდგა ინტელიგენციის პრობლემა მეცნიერებებში საუკუნის ქართულ მწე-რობაში და მეორეს მხრივ, საკითხების რა საქმერო იმდებოდა თვით ამ ინტელიგენცია თვალსაწიერის წინაშე. აღმოჩნდა, რომ წამყვანი, ცენტრალური, მათრანისებელი

დგომები, რომელსაც ორი საუკუნის მანძი-ლზე თითქმის არასოდეს დაუკარგავს თავისი სიღრმისეული ნიშანი, არის „ქართლის ბეღისა“ და ქვეყნის მსახურების მრავალტა-ნჯული პრობლემა, ილია ჭავჭავაძის მიერ ცნობილი ფორმულით მოწოდებული:

„ჩვენი თავი ჩვენადვე გვემუდნეს!“ ე.წ. „საბჭოთა ლიტერატურის“ არსებობის პერიოდში, როცა ქართული მწერლობა არა-ხული ძალადობის წესის ქვეშ მოექცა, როცა ეროვნული საკითხი თითქმის მთლიანად მოი-ხსნა დღის წესრიგიდან, იგი ფარულად მაინც განაგრძობდა არსებობას და სწორედ ინტელი-გენციის წყალობით იყო, რომ სულს იბრუნებდა და ნაცარ-წაფრული ნაღვერდითი მხურვალეობა იწარმოებდა.

ამის გამო ქართველმა ინტელიგენციამ მრავალი მძი-მე განსაცდელი გადაიტანა ბოლო ორი საუკუნის მანძილ-ზე. ბევრი დამე გატეხა ქვე-ყნისა და ხალხის ბედზე ფიქრით, მეტად ბევრი მსხვე-რმლი გაიღო, ნემისი ქუნწში ძრომაც მოეწია, ცეცხლთან თამაშიც, მუნჯი ბარბადის როლში ყოფნაც, მაგრამ მის საუკეთესო წარმომადგენლებს არასოდეს დაუკარგავთ საკუ-თარი მოწოდებისა და ღირსე-ბის მაღალი შეგნება. მათ კარგად იცოდნენ: იყო ინტე-ლიგენტი, ეს ნიშნავს იმასაც, რომ მთელი შენი არსებით შენს ხალხს, შენს წმინდა საქმეს ეკუთვნოდე, ამ საქმის განხორციელებისათვის ბრძო-ლაში, რაც შეიძლება ნაკლე-ბად ამწვედვე საკუთარ პერ-სონას და რაც შეიძლება მეტს

გლეკით მოკვდა. გრრობაქიქი — ემიგრაცი-აში გარდაიცვალა სამშობლოს ზეცას და მიწას მონატრული. ტერენტი გრანელი შეიშალა. ბასილ მელიქიშვილი 1924-მა იმსხვერპლა. პაოლო იაშვილმა თავი მოიკ-ლა. ტიციან ტაბიძე — მოკლეს. ვახტანგ კოტეტიშვილი — მოკლეს. მისილ ჯავახი-შვილი — მოკლეს. მისილ ბოჭორიშვილი — 1924 წ. დახვრიტეს. ნ.მიწიშვილი — მოკლეს. გალაკტიონმა თავი მოიკლა. კოტე ხიმშიაშვილი — მოკლეს. გერცელ ბაზოვი — მოკლეს. მირზა გელოვანი ომში ჩაღუპეს. ლადო ასათიანი გლეკმა იმსხვერპლა. გაბ-რიელ ჯაბუშაური მთაში გადაიხვეწა, საეროდ განუდგა ლიტერატურას. ლადო ბალიაური — მოკლეს. ადამ ბობლიაშვილი მოკლეს. გიორგი ბიგვაშვილი — მოკლეს. ერეკლე ტატიშვილი ცისებში ტანჯეს. შალვა ამირეჯიბი ემიგრაციაში აღესრულა...

გოლოთქა

უფრობდე შენს მიზანზე, შენი მოქმედების რეალურ შედეგებზე.

სამწუხაროდ, ქართულ სინამდვილეში ისეთი ფაქტებიც არაერთხელ იყო, რომ საზოგადოების სულიერი აღზრდისა და აღზრდებისათვის მოწოდებულ ინტელიგენტთა რიგებს შეერივნენ პიროვნებანი, რომელთაც პირადი წარმატებისა და მატერიალური კეთილდღეობის კერპი თავიანთ მთავარ ღვაჭად აღიარეს. „ანტიინტელიგენტება“ შეძლეს მათთვის სანუგეარ სფეროში შედ-წევა და ამ ფაქტის ორგანიზმის შეგინდან გამომდინა მოინდომეს.

მაგრამ ქართველი ინტელიგენციის ხალი ნაწილი ყოველთვის იქ იდგა, სადაც ქვეყნის სამსახური ნამდვილ მსხვერპლს და სრულ უანგარობას მოითხოვდა.

რალა თქმა უნდა, ძნელია გადატრით მტკიცება, მაგრამ მე მაინც ასე მჯნება: გარდა ქართულისა, ვერ დაიძენება ისეთი ლიტერატურა, რომელსაც ამდენი ტრაგიკუ-ლობით აღმგზნებული მწერალი ჰყავდეს (იგუ-ლისხმება მხოლოდ მეცნიერებებში-მეოცე საუ-კუნეები). ამ წმინდა სახელებისადმი ღრმა პიროვნებებისა და მადღიერების გრძობით აღვსილი, თავს ვერ ვიკავებ ზოგიერთი მათგანის პერსონალური დასახელებისაგან:

სოლომონ დოდაშვილმა ციხიში წაყ-რა ჭლეკიანი ჭილები. ასევე, სოლომონ რაზმაძემაც. დიმიტრი ყიფიანი — მოკლეს. ნიკოლოზ ბარათაშვილმა უცხოებაში დაღია მთრავი სული. ილია ჭავჭავაძე მოკლეს — მომავალმა სისხლიანმა პარიონებმა. აკაკი და ვაჟა — მთელი სიცოცხლე ლეკმა-პურის ძიებაში იყვნენ. ივანე მაჩაბე-ლი უზოუკელოდ დაიკარგა. ალექსანდრე ყაზბეგი — შეიშალა. ევნატე ნინოშვილი გლეკმა იმსხვერპლა. ჭოლა ლომთათიძე ციხის ჯურთხელებში ჩაკვდა. არჩილ ჯო-რჯაძე, ნადრედად იმსხვერპლა გლეკმა. საშინო ფირცხალადა, ემიგრაციიდან დაბრუ-ნებული, ღრმად მოზუცი, ციხიში გადა-სახლეს და ჩაკლეს. თედო რაიკაშვილი „გამხეცებულმა გლეხებმა ჩამოაბრწყეს 24-ში. იველიშვილი, არაერთგზის ნაკატრალად,

რომელი ერთი მოვთვალე? რომელი ერთი? ან იმათ რა უყვოთ, იმ მწერლებს და მოღვაწეებს, რომლებიც, მართალია, არც დაუბატონებიათ და არც მოუკლავთ, მაგრამ სულიერად დაბნეულნი, გამოშინეს, რწმენა და კაცური ღირსება შეუბღვლეს? მათი ტრაგედია დატრიალებთან და დახვრეტილებთან შედარე-ბით, მეტი თუ არა, ნაკლები არ იყო, რამითუ აქ ადამიანთა შემოქმედთა სრულ გაუბატო-რებასთან უკავს საქმე. არა, უფრო უარესი. მათს სიცოცხლეშივე სიკვდილთან.

განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია ე.წ. საბჭოთა მწერლების ცხოვრება და შემოქმედება. აქ უამრავი საკვანძო პრობ-ლემა იწევს თავს, რომელთა გამოწველივით ანალიზის გარეშე, ამ პრობლემებისადმი რეალური, პიროვნული მიდგომის გარეშე, ორნაგ მაინც ღირებული ისტორია ლიტერა-ტურისა, ვერ დაიწერება. ჩვენ თავი არ უნდა ავარიდოთ სიმართლეს, არ უნდა შევეშინდეთ მას და პირდაპირ ვაღიაროთ, რომ საბჭოთა დიქტატურის პერიოდში ქართველი ინტელიგენცია, არც მეტი, არც ნაკლები, ნაადვილო ყურმოჭრელი მონა იყო ხელისუფლებისა და მისი ურყევი ნების უსიტვეო აღმსრულებელი, აქედან გამომდინარე ყველა საგალალო შედეგით. ეს გახლავთ შეგნული ხანა ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი ლიტერატურისა, ეს გახლავთ „გზანი წამებისანი“ ჩვენი სახელოვანი მწერლებისა, რომლებმაც, აქ კიდევ უნდა გავიმეორო არაერთხელ თქმული, მთხედრად ყოველივეს, მაინც შეძლეს წარუვად ეთიკურ და ესთეტიკურ ღირებულებათა შექმნა.

მაგრამ ეს იყო ზღვაში წვეთი. ვინ იცის, ვინ მოთვლის, რამდენი რამ დაიღუპა, და გაქანდა, რამდენი სლ აზრს ამოეღო ლაგამი, რამდენი დიდებული მხატვრული ჩანაფიქრი დარჩა სორცშეუსხმელი!

მაგრამ მოთქმა-გოდება საქმეს ვეღარ უშველის. ახლა სხვა დროა, სხვა ეამი დაგვიდგა თითქოს, მაგრამ საშინელი ურწხულის ე.წ. საბჭოთა კავშირის სიკვდილისა და აპოკა-

ლიმსურის ნგრევის შემდეგ, ენქაფტებმა თავის ყულად მაინც ვერ დაიწყო უკეს-უკისი. მწერლობას, უკირს ინტელიგენციას, მართალია საბჭოთა ცენზურა აღარ პარპა-შებს და სულს არა გვხდის, მაგრამ საბაგიეროდ, საზოგადოება საბედისწეროდ არის დახლებილ-დაქუცმაცებული, გუშინდე-ლი დღიდან დასკვნები ვერ გამოგვიტანია, დღეისდღის ამოცანებს ვერ ჩავწვდომივართ და ვერც სახვლით სინათლეს ვხედავთ, რაც, თავისთავად ცხადია, კატასტროფულად, მომავლდინებლად მოქმედებს მწერლობაზე და მისი განვითარების პერსპექტივაზე. შემოქ-მედებით ინტელიგენცია დაბნეულია. ეს დაბნეულობა მეცნიერებებ საუკუნის დასაწყი-სიდან, 1832 წლის შეთქმულების დამარც-ხებაში იღებს სათავეს და საუბედუროდ წვენდა, ახლაც გრძელდება.

ვითარება ურთულესია: ინტელიგენტთა რიგებიდან ერთი ფიქრობენ, რომ შეიერთა გზა „პროვინციულ ფაშიზმზე“ გადის, მეო-რენი პირველი უკიფინებენ კომუნიზტური სტრუქტურების აღდგენას და რუსეთთან კვლავ ჩახუტებისკენ ღტოლვას, მესამენი — ორივეს ამტყუნებენ, არცერთს არ ემსრობიან და წუხად იღწვიან თავიანთ სარბიელზე ყოველგვარ მატერიალურ სახ-სარს მოკლებულნი.

სად არის სიმართლე? ვისთან არის? ახლა, ინფორმაციული ვაკუუმის ეამს, ძნე-ლია რაიმეს გადაჭრით თქმა, მაგრამ თუ დავუშვებთ, რომ თვალსაზრისთა ეს ნაირ-გვარობა რეალურ ვითარებას ასახავს, არც ერთია მისაღები, არც მეორე და არც მესამე-რადაც სხვა საჭირო, რადაც ისეთი, რაც ჩვენს წამებულ ქვეყანას უმძიმესი ვითარე-ბიდან გამოიყვანს, ხოლო ინტელიგენციას ისევ აპოვინებს საკუთარ თავს. დაბნეულ-ბა... სწორედ ამ დაბნეულობის გასაფანტავად მიახეტა ქვეყანი თავი დიდმა ფილოსოფო-სმა, მერამ მამარდაშვილმა, უმეცრებასა და უმადურობის ყრუ კედელს. დაბნეულობამ მიიყვანა უბირ ადამიანთა გააფთრებული ლაშქარი ვერის ბაღში მწერალთა ყრილობის მიმდინარეობის ეამს და ვანდალურად აფხ-რეწინა წიგნები.

ანდა გამაგებინეთ, რწმენა უნდა შეფა-სდეს ახალგაზრდა ინტელიგენტი კაცის — გაა აბესადის საქციელი, როცა იგი, თანა-მოძმეთა ურთიერთმტრობითა და ბრიყული შენ-ჩემობით სულის სიღრმემდე შეძრული, ასეთ წერილს დაწერს:

„თუ ქართველია შერიგებასა და საქა-როველოს აღორძინებას მსხვერპლი სჭირდე-ბა, დაე. ეს მსხვერპლი მე ვიყო. ღმერთმა ჰქნას, ბოლო. შედიო, მაპატიე, ვიცი, რომ გამიგებ. ექიმი გაა აბესადი. 35 წლის“.

დაწერს... მერმე, სრულიად შეგნებულად, ბენზინს გადაისხამს და დღისით, მზისით, სა-ჯაროდ, რუსთაველის პროსპექტზე, დაიწვავს თავს, კვარივით აბრიალდება. ხოლო როცა საავადმყოფოში მომაკვდავს ჰკითხეს: ვინა ხარო, ერთ სიტყვას უპასუხებს: „ქართველი“!

რა ჰქვია ამ განსაცდელზედ, გონის-შეშლელ საქციელზე? მაღალი გემირობა ჰქვია, ქართული გენის გიზიზა უტეხობა ჰქვია, ინტელიგენტი კაცის მიერ, დაბნეულ ადამიანთა გამოსაფხიზლებლად, საკუთარი სულისა და ხორცის ჯვარცმა ჰქვია. დიას, „მე თუ არ დაიწვი, შენ თუ არ დაიწვი, ის თუ არ დაიწვი, ვინდა გაანათოს?“

დაიას, გაანათა, კაშკაშით გაანათა... მაგრამ ქვეყანა ისევ გვეშული და დაფლე-თილია. შინაომებისაგან სისხლით დაწერტი-ლი, გაათითაკცებული და ციდაშტკავლური ამბიციებით გაბუნძილი.

უკირს ინტელიგენციას, შია, სცივა, ელემენტარული სახსარი არ გააჩნია არსე-ბობისა, ხოლო ორთაიანი არწივი, რომელიც ორასი წლის მანძილზე არსებულ კორწინდა საქართველოს ტანჯულ სხეულს, კვლავ რომ ბამდირება, ვიცით ჩვენ ეს!

მინდა ვეკვლამ გაიგოს: ინტელიგენციის ფსიქოლოგიის დათრგუნვა არც იგე ადვი-ლია, როგორც ამას მისი აბუნად ადგებისა და გზიდან ჩამოცილების მოწადინენი ფიქრობენ. მისი შინაგანი სიფაქზე და გამახვილებული მგრძნობარობა „მერყეო-ბის“ მიშანი როდია. არც თავმდაბლობა და აღზრდით შეძენილი თავაზიანობის ნიჭი ნიშნავს სისუსტესა და „უხერხელობას“. თავისი ბუნებით თუ მოწოდებით, იგი ყოველთვის იყო და იქნება სულიერი უაზრობის დაუძინებელი მოწინააღმდეგე. ხოლო რაკვან ცხოვრებაში ასე დაგვაგდა, რომ ჩვენს ეროვნული თავისუფლება და სულიერი აღზრება ჯერ ისევ მომავლის საქმედ რჩება, ქართველ შემოქმედებით ინტელიგენციას ისღა დარჩენია, „კვლავ აღმართოს მძიმე ბრძოლებაში გამოტარებუ-ლი, დაცხავებული, გარნა ამაყი და შეუშეკვლეული ღროშა ხლია მართლისა; რომელსედაც აწერია დიადი სიტყვები: „ჩვენი თავი ჩვენ უნდა გვემუდნეს!“

აკაკი შანიძის მიერ შედგენილ „ხევისურულ პოეზიაში“ არის ლექსი „წერონი“, რომელშიც ზურაბ ერისთავის მიერ ხევისურეთში ლაშქრობაზე საუბარი:

„ფხილეს მოვიდეს წერონი, მაშვრალნი შორის გზისანი,

როშკის გორ ზურაბ ჩამოჯდა, შუქ ჩამუტყვნა მზისანი“.

ზურაბის მიერ შუქის ჩამოშვების, „ჩამოტყვნების“ შესახებ წიგნის შენიშვნებში წერია: ლამაზი თუ იყო.

ზურაბის წინააღმდეგ მებრძოლ მამუკა ქალუნდაურზე ამავე ციკლის ლექსებში ნათქვამია:

„თან მახვევს ქალუნდაურსა

მამუკას შუქნი მზისანი, ბეგენ გორ ჩამაწვივა, ყმან ჩაჭრნა ზურაბისანი“.

ლექსში „მამუკა ქალუნდაურის მოკვლა“ იკითხება: მამუკას „ფარავდა პირზე მზე, ბეჭებს ფარია“.

გაჟუსტემ თორღვას თოფი ესროლა, მაგრამ ვერ მოკლა: „ჯოჯინის ღელეს შამოხვე, მგზავრ შაგვდა ქალ-გაჟიანი... თოფი ესროლე, ვერ დახკარ, ხთით იყო დავლათიანი“. ვინაა ეს თორღვა, რომელსაც ზეგვა არ ეკარება? რით განსხვავდება ჩვეულებრივი მოკვდავისგან? თორღვას შესახებ ხევისურულ პოეზიაში კითხულობთ:

„ობლობით ამაიზარდა

თორღვა ძაგანის გვარიო, ამავე ამაიფოლა ნავთი და ნაკვერცხალიო,

იორში ამაიჩქიფა, შორით ვინ უკა თვალიო,

დიდებულეა დაუთქვეს, ბეჭებს უნახეს ხალიო,

მარჯვნივ მზე წერებულევა, მარცხნისკე მთვარის ნალიო“.

როგორც ვხედავთ, თორღვა ღვთაებრივ ნიშნებს ატარებს. მითითური კოპალას მსგავსად, „ნავთი და ნაკვერცხალი“ ამოჰყვება, ე.ი. ცეცხლის მფლობელია. ღვთისშვილი იახსრის მსგავსად, თორღვაც იორში ამოიჩქიფა, ე.ი. სკნელიდან ამოვიდა. თორღვას თვალით სახილველი გამორჩეული ნიშნებიც აქვს — მარჯვენა მხარზე მზე ახატია, მარცხენაზე — მთვარის ნალი. ასეთი გმირი, ხევისურთა წარმოდგენით, ღვთისრჩეულია, ნაწილიანია.

ნაწილიანობა წარმართული რწმენის ნაყოფია. აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის პოეტურმა ფოლკლორმა დღემდე მოიტანა ამ რწმენის დამადასტურებელი მრავალი ფაქტი. როგორია მოდელი ნაწილიანი გმირისა: ნაწილიანი გმირი ქუდბედიანობით გამოირჩევა, მას ღვთაება მფარველობს და ამ ღვთაების სახეც ბეჭებზე, მკერდზე ან მხარზე აქვს გამოხატული. ეს ღვთაური ნიშნები ყოველთვის არ იჩენენ თავს. დაფარულნი

არიან. უმეტესად დაბადების ან გარდაცვალების ჟამს შეიძლება მათი ხილვა.

ზემოთ ვთქვით, რომ ნაწილიანობის რწმენის ამსახველი მრავალი ტექსტი მოვიდა ჩვენამდე უცვლელი სახით. მაშინ, როცა უმეტესობა რელიგიური რწმენა-წარმოდგენე-

ზურაბი ნაწილიანად მიიჩნეოდა. ზურაბის „ქუდ-ბედი“ ნაწილიანი გმირის მოდელს მოერგო. ვინ იყო ზურაბი, რომელიც რაღაც ძალის დახმარებით არასოდეს მარცხდებოდა, ვინ იყო ზურაბი, რომელსაც ხევისურებმა მიპარვით მოკვლა მოუწოდებდნენ, მაგრამ მის ნა-

რესთან. აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთში გვაქვს სახელები მზექალი, მზექალი, მაგრამ არც ეს სახელი მიუთითებს მზესთან მსგავსებაზე. „მზექალი“ ისეთივე წარმომავლობის სახელი გახლავთ, როგორიც „მთვარისა“ და „ზვთისი“. ე.ი. მზისთვის,

ნება. საკულტო ღვთისმოლოებას ამ მხრეზე უფრო დასაფუძვრებული სატრფიალო პოეზია მოგვცა.

როგორ იღუპება ნაწილიანი გმირი? სანამ გმირს ღვთაება მფარველობს და მის სხეულზე ნაწილიანობის დამდას. ტურბელი ნიშანი ჩანს, გმირი უძლეველია. მისი მოკვლა არ შეიძლება, არ ხერხდება. ბლოელი გიგაური ქისტეთში მიუხედავად ქისტებს. ქისტებს თოფი აქვთ, მაგრამ სროლას ამაოდ თვლიან: „ზოგთა თქვეს, მაგას ვერ მოკვლავთ, ხატებსთან წილნაყარია“. მაგრამ ღვთის რჩეული მოკვდავთა რიგს განეკუთვნება. გმირი მაშინ კვდება, როცა მას ნაწილი სტოვებს, ან ღვთაებრივ ნიშანს, საგანს კარგავს. თორღვას ღვთაებრივი ჯაჭვი, რომელიც მან ქვესკნელიდან ამოიწოლა, წყალში გაუცურდა, დაეკარგა:

„ჯაჭვი რა უყავ, თორღვაო,

მძობილის ნაწეჟარია?

იელოვანზე გაწვირე, გაცურდა, როგორც წყალია“.

თორღვა განწირულია. მას იოლად კლავს ფშაველი ჩონთა:

„გამაიტანა ჩონთამა

ისარი მჭვარტლიანია, წყალგამოღმ ბოძალმ დასჭვნა,

წყალგაღმ აცხროვდა მკვდარია,

გადაიქნა თორღვამა

ბარკალი სიხსლიანია“.

ასე იღუპება ყველა ნაწილიანი გმირი. ღვთაებრივი ნიშნის გაქრობა მათთვის გარდაუვალი დაღუპვის მომასწავებელია. მინდასთან დაკავშირებული მითი ცოდნის, სხობრძნის დაკარგვის შესახებ იგივე გახლავთ, რაც ნაწილის მიერ ადამიანის დატოვება, ღვთაებისგან თავის რჩეულზე ხელის ალება. ოღონდ მინდასთან სახილველი ნიშნები ასე პირდაპირ არ ჩანს. მინდას მეთაურობით არსოტიონები ქისტეთს მიდიან საომრად: „არსოტიონ მზირი გავიდა წყრომით გამახვევა ჯვარია“. ჯვარი შემოსწვრა თავის რჩეულს. მინდა უნდა დაიღუპოს და იღუპება კიდევ.

აქ დავს დიდი ტრაგედიის სათავე. კაცი, ნახევრადღვთაება ჩვეულებრივ მოკვდავად იქცევა. ფოლკლორული ტექსტის ასეთი პიროვნების სულის მღვდლარების აღწერას აღარ დაგიდევთ. აქ მხოლოდ ფაქტის მკაცრი, ლოგიკური აღწერა: ნაწილია დატოვა გმირი და გმირი კვდება. ფოლკლორის აღარ აინტერესებს შეუალე ნაწილის გაქრობასა და სიკვდილს შორის. აი, ფოლკლორის მიერ გვერდვლილ ამ დიდ ტრაგედიას ჩასჭიდა ხელი გაფა-ფშაველამ თავის „გველისმჭამელში“, მსგავსი ტუტაციასე აგო ილიამ თავისი „განდგელი“.

გიორგი ჯაფარიძე

ნაწილიანობა

ერთი წლის წინ გარდაიცვალა გიორგი (იურა) ჯაფარიძე

...რა დაგავინებდა: ახალნაწილარზე, ღვთაებრივად მცემულ არაგვს ხალხათი, გოგირი მოვამცნა, მიდიოდა და მიგლოდა ვინაო, კლდოვან კალაპოტში ჩაჭადილი. ვიდაცას, გოგირის მაგიერ ნიფლის ლიტაო, გასხავილი ხე გადო, წყალი, სანახევროდ, ზედ გადასდიოდა. ლაშაროვა დღე გახლდათ და მთელი ეს სხადიცა სალოცავისაჲნ მივიჩნაოდიო. ხეზე გავლა, ქალიან სარისკო იყო, ნამატნაჲდ ქალიშვილთათვის. დავლონდით, ჩამოვყარეთ ყურავი. სხვა გოგირამდე, როგორც გავყოლა, იოსაჲ გორალა-შვილმა გვითხრა, რამდენივე კილოვატრი უნდა გვევლო აღმართ-აღმართ. ახლაც არ ვიცი, რა ემეკი შემიჯდა, დავიჩნა, უნდა გადავიდა-მითქი. მეცნენ, დამიშალეს, მეხვეცნენ, მაგრამ ამაღ უფრო გამახალა; არ დავიშალე, წარას ატანილმა. მდინარე ყურისნაშაჲდ მიგრუსუნაჲდა, ტალახიანი, შემზარავი, ფხის დაცდნა ნაღდი სიკვდილი იყო, ჩავიხვევდა და გაბაჟოვდა უგზოუკვლოდ. შუამდე რომ მივადი, გავჩერდი, რამეა დავიწყე, თვალები ამიჭრალდა, შევატყვი, წავხდი კაცი, წამიც და... უცაჲ ხალის შეხება ვიგრძენი. იურა იყო. კაპრონის თოკი ეჭირა: მოდი, გადავებათო, — ჩამახა... არ ვიცი, საიდან მოვარდა ძალა და სიმხნევე. ჩოჩვა-ჩოჩვით, როგორც იქნა, გავადით ასე გადავბულავი და ძალაგამოცდილავი, პირველი დავაყარეთ გადავ ნაპირზე.

თეიმურაზ მაღლაშვირიძე „რამდენიმე გოგონასათვის“

ბის ამსახველი ლექსებისა, მას შემდეგ, რაც რწმენის ერთი ფორმა მეორეთი შეიცვალა, დაიკარგა ან დამახინჯდა. მის მიზეზი ის გახლავთ, რომ საკულტო-რელიგიურმა ტერმინოლოგიამ და ფრაზამ ადვილად მიიღო მხატვრული დატვირთვა და დღეს მხატვრულ დეტალებად აღვიქვამთ ასეთ გამოთქმებს. ამიტომ არ არის შემთხვევითი ზურაბის მიერ შუქის ჩამოშვების შესახებ გამოთქმული შენიშვნა, ალბათ, ლამაზი იყო. სინამდვილეში აქ არავითარ სილამაზეზე ლაპარაკი არაა (და არც შეიძლება იყოს, რადგან ხევისური კაცის მიმართ არ იტყვის, ლამაზიაო). ხევისურებმა ძალადგანი

ცვლად პირის მედინე მოკლეს — ხევისურთა წარმოდგენით, აუცილებლად ღვთის რჩეული იყო — ნაწილიანი. ამიტომ ჩამოშვა ბეგენ გორზე ჩამოშვადრმა მზის სხივები.

გამოთქმები „პირმზიანი“, „მზეჭაბუკი“ დღეს ლამაზის, მოხდენილის გავებით აღიქმება. ადრე მათ მხატვრული ფუნქცია არ ჰქონდათ. პირმზიანობაც და მზეჭაბუკობაც ნაწილიანობას ნიშნავდა. მზე და მთავარე მხატვრულ სამკაულად ხევისურულ ლექსში არ უნდა გვეჩინოდა. არ უნდა გვეჩინოდა სწორედ ამ მნათობთა გულტის დროს. გამოირიცხული უნდა ყოფილიყო ადამიანის შედარება მზესთან, მთვა-

მთვარისთვის, ღვთისთვის კუთვნილი, შეწირული. მხატვრული ასოციაცია, რომელსაც ეს სახელი დღეს იწვევს, ძველი არ გახლავთ. ძველი რწმენა-წარმოდგენების შენელებამ პოეტურ ფოლკლორში ზუსტი ასახვა პოვა. ჩვენთვის საინტერესო მზე და მთვარე უკვე პოეტურ სამკაულებად იქცა. ასე გაჩნდა ამ რიგის ლექსები: „სასტუმრილოდ მზეს გვეზარ, სამასხინძელოდ მთვარესა“ ან „მთვარეო თხუთმეტისაო, მაისის მზეო ნათელიო“. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ ხევისურულ პოეზიაში საკულტო ტერმინოლოგიის მხატვრულ სახეში გადაზრდის ორიოდე ფაქტი აღინიშ-

ნათქვამია, საზოგადოების ღირსება ნიჭის, ნიჭიერი ადამიანების დაფასებით განიზომება. მკითხველს ესსოშება, რომ რამდენიმე წლის წინ ქალბატონმა ლიანა ისაკაძემ საქართველოში მუსიკალური ცენტრის (ან მუსიკალური სოფლის) შექმნა განიზიარა, სხვადასხვა მიზეზების გამო მან ეს პროექტი საქართველოში ვერ განახორციელა. სულ მალე გერმანიის მთავრობა ლიანა ისაკაძისთვის ბავარიის ქალაქ ინგოლშტადტში მუსიკალურ აკადემიის გახსნის, როგორც შევიწყეთ, ქალბატონ ლიანას კიდევ ბევრი საინტერესო გეგმა და პროგრამა აქვს ჩაფიქრებული. უკვე ერთი წელია, ლიანა ისაკაძის მოწვევით ინგოლშტადტში მუშაობს საქართველოს სახელმწიფო სიმებიანი კვარტეტი, რომელმაც ამ რამდენიმე ხნის წინ შესანიშნავი კონცერტი გამართა თბილისში. კვარტეტის წევრები კოტე ვარდელი, თამაზ ბათიაშვილი, ნოდარ ჟვანია და ოთარ ჩუბინიშვილი დღეს ჩვენი სტუმრები არიან. საუბარს უძღვება მუსიკისმცოდნე ქეთევან ბაქრაძე.

ქეთევან ბაქრაძე: — საუბრის დასაწყისში თქვენი კონცერტისგან მიღებული შთაბეჭდილება მინდა გაგიზიაროთ. დარწმუნებული ვარ, ეს სადამო როგორც ჩვენთვის, მსმენელებისთვის, ისე თქვენთვისაც, განსაკუთრებით დასამახსოვრებელი იყო. თუნდაც იმიტომ, რომ კონცერტის დროს სინათლე ჩაქრა და სანთლებით და სოფიტებით განათებული დარბაზი მოგიხდათ დაკრა. რას იხამ, ყოველივე ეს დღევანდელი ჩვენი ყოფის ანარქია, მაგრამ იყო მეორე, ჩემი აზრით, უფრო მნიშვნელოვანი მომენტი — ის, რომ უაღიარებელი, უტრანსპორტობის და უამრავი სხვა პრობლემის მოუხდავად თქვენს მოსამხედრო ძალიან ბევრი საღიზიანო მოვიდა. მისი ჩუბიტით, გაუთავებული „ბისებით“ მიხედვით, ალბათ, როგორც მოგეცნატრა თქვენთან შეხვედრა...

ნოდარ ჟვანია: — ჩვენ ვიცოდით, რომ ბევრი გულშემატკივარი გეყავდა თბილისში, მაგრამ ასეთი შეხვედრას თუ მოგვიწყობდნენ, ნამდვილად არ მეგონა. ძალიან სასიამოვნოა, რომ ხალხს გახსოვართ, სხვათაშორის, ყოველთვის გეგონდა ჩვენს ქალაქში დაკრა. ალბათ, იმიტომ, რომ მომთხოვნი და მცოდნე მსმენელი გეყავს. ასეთ აუდიტორიას უცხოეთში იშვიათად შეხვდები. ამას ისიც დავამატა, რომ ერთი წელი არ გყოფილვართ საქართველოში. მოგახსენებთ, გერმანიიდან ჩამოსვლა ფინანსურ პრობლემებთან არის დაკავშირებული. როგორც კი გაგვიჩნდა საშუალება, ჩვენი სახსრებით ჩამოვედით. ცხადია, ძალიან ვეღვაწეთ. კონცერტის დროს ჩემს კოლეგებს ვატყობდი მღელვარებას, თვალები ცრემლებით მქონდათ სავსე. ისე მონდომებულიყავით, ისე აღტკინებულიყავით, სათნებო რომ არ ყოფილიყო, მაინც დაუგუჯავდით. შესრულებას რაც შეეხება, ჩვენ უკვე ისეთი რანგის პროფესიონალები ვართ, რომ ცუდად არასდროს არ ვუკრავთ — ვუკრავთ კარგად, ან ძალიან კარგად, დიდი აღმაფრენით. ძალიან გვისარია, რომ იმ საღამოს ჩვენმა შესრულებამ გაამართლა და ხალხი კმაყოფილი დარჩა.

ქეთევან ბაქრაძე: — თითქმის ერთი წელი არაფერი გესმინათ თქვენს შესახებ. ვიცით მხოლოდ, რომ ქალბატონმა ლიანა ისაკაძემ ინგოლშტადტში მიიწვიათ საშუალოდ...

ქეთევან ბაქრაძე: — ქალბატონმა ლიანამ მიგვიწვია, როგორც საქართველოს სახელმწიფო სიმებიანი კვარტეტი. სხვანაირად იქ წასვლაზე, ალბათ, არც დავთანხმდებოდით. მაგრამ ამავე დროს, ჩვენ ქაშაურულ ორკესტრშიც ვუკრავთ. ჩვეულებრივ ორკესტრანტები ვართ, საერთო საქმეს ჭაქვით ვაძრავთ და არავითარი პრეტენზიები და ამბიციები არა გვაქვს. ძალიან დიდ პატივს ვცემთ ლიანა ისაკაძეს, გვისარია მასთან მუშაობა და თავის მხრივ, ისიც კმაყოფილია, რომ ჩვენი იქ ჩასვლით ორკესტრის საშემსრულებლო დონე ამაღლდა. ამასთან ერთად, ცალკეც გამოვდივართ, როგორც კვარტეტი, და პროგრამების „დაგეგმვის“ დროს ქალბატონი ლიანა ყოველთვის გვითანხმდება, რომ ჩვენი კონცერტები არ დავმთხოვთ ერთმანეთს. ასე რომ, ორმაგი დატვირთვა გვაქვს. დიდი ორკესტრის მუსიკოსები ვართ, საღამოს კვარტეტის წევრები.

ქეთევან ბაქრაძე: — რა პრობლემები მოგეხსენათ გერმანიაში ჩასვლის შემდეგ და რა პრობლემები დაგჩნდა?

ქეთევან ბაქრაძე: — გერმანიაში მუშაობის ნორმალური პირობები შეგვექმნა. დაახლოებით სამი წლის წინ საქართველოს

მუსიკა

«ერთიანი სუნთქვის» კულტურა

ქართული მუსიკა უკვე ბევრი გერმანელისთვის ახლობელი გახდა

კულტურის სამინისტრომ და პირადად ბატონმა ვალერი ასათიანმა დიდი ხნის წაღერა აკისრულა. და ძველ თბილისში ორი თიანხი გამოვიყო სარეპეტიციოდ. სახეიმი გახსნა მოგაწვეთ, რამდენიმე კონცერტი ჩატარეთ, აბრაც ჩამოვედით... ერთ დღეს, როცა გასტროლებზე ვიყავით, ჩვენს სახელისწილში ვიდაც შეიარაღებული ბანდიტი შეიჭრა...

ნოდარ ჟვანია: — დამოუკიდებელი საქართველოს დროსა ააფრიალა და დამოუკიდებელი კარგი ბინაც მიიღო. **ქოტა ვარდელი:** — ჩვენ კი იმუღებული გაგზავნა წამოვსულიყავით. სად არ ვიარეთ, არაფერმა არ გაჭრა. რას ვიზამდით, ვიოლინოებით ხომ არ შევებრძოლებოდით?

თამაზ ბათიაშვილი: (იცინის) — ჩვენს „ავტომატს“ „გვარდერი“ ჰქვია, იმისას — „კალაშნიკოვი“.

ქოტა ვარდელი: — ინგოლშტადტში მსგავსი პრობლემები ნამდვილად არ გვაწუხებს, არ გვეშინია, რომ რომელიმე თავზეხელაღებული შეიარაღებული გერმანელი შემოგვისახდებოდა. ლიანა ისაკაძემ აკადემიის შენობაში დიდი სტუდია გამოგვიყო და მალე ჩვენი საშუალო ადგილი გვექნება. დიდიდან საღამომდე ვუკრავთ, ბევრი კონცერტი გვაქვს, რასაც აქ ბოლო დროს მოკლებულნი ვიყავით. ადრე მთელი საქართველო გვექნოდა შემოვიღიო, სად არ გამოვდიოდით — ქუთაისში, ზესტაფონში, გაღში, კახეთში... ახლა ყველაფერი მოიშალა, აღარ არის თელავის ფესტივალი, ბიჭვინთის ფესტივალი...

ნოდარ ჟვანია: — თქვენ გგავსებთ, თუ რა პრობლემები დაგჩნდა... ჩვენი შრომები, ახლობლები, ჩვენი სამშობლო... თქვენ აქ ყველანი ერთად ხართ, და ერთად იტანთ ამ გაჭირვებას. ჩვენ იქ მარტონი ვართ, ცოტანი ვართ და მთელი გულისყური აქეთ, საქართველოსკენ გვაქვს მომართული. სულ ვდარდობთ, ვეღვათ, ვერგოვლობთ.

ქეთევან ბაქრაძე: — თქვენ ყოველთვის ბევრს მოგზაურობდით, მაგრამ თუ არ ეცდებო, ასე დიდხანს ერთ ქვეყანაში მანამდე არ გიცხოვრებოდა. როგორ მოხდა თქვენი ადაპტაცია და როგორ დამოკიდებულვას გრძნობთ თქვენს მიმართ?

თამაზ ბათიაშვილი: — მე უფრო გამაადვილდება ამ კითხვაზე პასუხის

გაცემა, ვინაიდან სხვებზე ადრე წავედი. გერმანიაში და უკვე ორწლიანდინევიარია, იქ ვარ. გერმანელები ინდივიდუალისტები არიან. ყველა თავისთვის ცხოვრობს, ერთმანეთს არ აწუხებენ. მაგრამ ეს თვისებები ზოგადად მასისთვის არის დამახასიათებელი. ინტელიგენციისთვის კი ლიანა ისაკაძის ორკესტრის იქ ჩასვლა დიდი სულიერი შენაძენი გახდა. კონცერტებზე დარბაზი ყოველთვის ხალხით არის გადაჭედული. ამ კერტეორიის მსმენელის დიდ ყურადღებას, საოცრად თბილ და ადამიანურ დამოკიდებულებას ვგრძნობთ. თავს არ გვაბუზრებენ, მაგრამ საკმარისია რამე სიხოვო, გადაგვვებთან და ყველაფერს შეგისრულებენ.

ნოდარ ჟვანია: ეს ატმოსფერო ლიანა ისაკაძემ შექმნა. ცხადია, როცა ასეთი რანგის მუსიკოსი ქალაქში ჩამოდის და იქ დაიდებს ბინას, იქაურებისთვის ეს დიდი პატივია. ინგოლშტადტში ადრეც იმართებოდა საინტერესო კონცერტები, მაგრამ ახლა ლიანას წყალობით იგი ბავარიის მუსიკალურ ცენტრად გადაიქცა. მსმენელის მუსიკალური დონეც საგრძნობლად ამაღლდა. გარდა ამისა, ბევრი ჩვენთაგანი იქ ასწავლის კიდევ და ბავშვების საშემსრულებლო ოსტატობამაც საკმაოდ მოიმატა. რამდენიმე მათგანმა კონკურსში მიიღო მონაწილეობა და ლაურეატი გახდა. ასე რომ, ამ მხრივაც საქართველოს დიდ რეკლამას ვუწევთ.

ქეთევან ბაქრაძე: — ჩვენ ყოველთვის მიგაჩნდა და ახლაც მიგაჩნია, რომ ევროპული კულტურის ტრადიციებზე ვართ აღზრდილი. გერმანული კულტურა და ქართული ბუნება — როგორ უთავსდება ეს ორი ფენომენი ერთმანეთს? რა ადმოწნა თქვენთვის ყველაზე მიზიდველი, ახლობელი და მეორეს მხრივ, რასთან გაგიჭირდათ შეგუება?

ოთარ ჩუბინიშვილი: ყველაფერს კარგად შევვარეთ ერთის გარდა — ენის ბარიერი. გვაქვს, განსაკუთრებით მოგვწონს გერმანელების ერთი თვისება, რომელიც ყოველთვის გვაკლდა ქართველებს — მუშაობის კულტურა და დისციპლინა.

ნოდარ ჟვანია: — მე მგონია, რომ მუსიკოსისთვის გერმანული კულტურის გაგება და მასთან შეწყობა უფრო ადვილია, ვიდრე მწერლისთვის ან პოეტისთვის. ჩვენ ხომ გერმანულ მუსიკაზე ვართ გაზრდილი, საკმაოდ კარგად გვაქვს ის გათავისებული და კონტაქტი ბუნებრივად ხდება.

ჩვენ ვმობრუნდებით არა მარტ, ლმერთა და მკითხველს ღრმად მკითხველს დასაქმდა, რომ ნორმალური პირობებში შეგვემართა, რომლისგანაც მუსიკოსებს თავი გააბრუნდნენ და კვარტეტი შეგვემართა. ღრმად მკითხველს დასაქმდა, რომ ნორმალური პირობებში შეგვემართა, რომლისგანაც მუსიკოსებს თავი გააბრუნდნენ და კვარტეტი შეგვემართა.

თამაზ ბათიაშვილი: — სიათამეში ნუ ჩამოვართმევთ, მაგრამ ინიციატივა ამ მხრივ ჩვენგან მოდის. გერმანელები სწორედ ჩვენმა ინტეგრირაციამ დააქვეყნა — იმან, თუ როგორ ვუკრავთ მოცარტს, ბეთოვენს, შუბერტს, ბრაშს, მეორეს მხრივ, მათთვის უკვე ახლობელი და გასაგები გახდა ქართული მუსიკა, რადგან ძალიან ხშირად ვასრულებთ მას. საკონცერტო პროგრამებს რომ წარვადგენთ ხოლმე, საგანგებოდ გვთხოვენ — ნახოთ კვარტეტი შეგვისრულებით. ამ ბოლო დროს გერმანელმა ავტორებმა სპეციალურად ჩვენთვის, კამერულ ორკესტრისთვის და კვარტეტისთვის დაწერეს რამდენიმე ნაწარმოები. სწორედ ეს არის, ჩემი აზრით, კულტურების შეთვისება.

ქეთევან ბაქრაძე: — საბჭოთა კავშირში სპორტზე და ხელოვნებაზე, კერძოდ, მუსიკაზე ზრუნვა სახელმწიფოს პრეროგატივა იყო. დასავლეთში პრინციპულად განსხვავებული სიტუაციაა. როგორია მუსიკოსის სტატუსი საზოგადოებაში? კერძოდ, თქვენი მაგალითი მაინტერესებს.

თამაზ ბათიაშვილი: — საქართველოს კამერულ ორკესტრს ჰყავს თავისი სპონსორი — კონცერნი „აუდი“, რომელიც ქალაქს კულტურის დარგში აფინანსებს. ქალაქი კი დოქტრინის ნაწილს ჩვენ გვაძლევს. ეს თანხა დაახლოებით ნახევარი წელი გვეფარება ორკესტრის შესანახად, რაც თავისთავად ძალიან დიდი საქმეა, მეორე ნახევარში კი ჩვენი შემოსავლით ვარსებობთ. ვერ გეტყვით, რომ იქაურ მუსიკოსებს პურის ფული წაუვართვით. ფული მათ არ აკლიათ. ძალიანაც რომ გეცოდნო, მატერიალურად ვერასდროს ვერ გაუტოვებდით, რადგან უცხოელები ვართ და შემოსავლიც ბევრად ნაკლები გვაქვს, მაგრამ ჩვენ მათ ასპარეზო წაუვართვით. ახლა ყველა კონცერტზე ჩვენ გვეპატიჟებიან. ასე რომ, დაკვირვების საშუალება ყოველთვის გვაქვს...

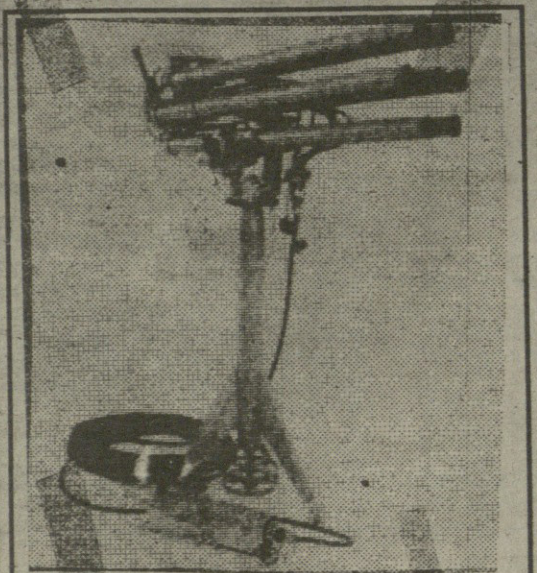
ქეთევან ბაქრაძე: — მუსიკოსის სტატუსს რაც შეეხება, ნებისმიერი ეჭარი ან მშენებელი ბევრად უკეთ ცხოვრობს, ვიდრე მუსიკოსი-პროფესორი. მართალია, პატივს გცემენ მოწიწებით გვაყურებიან, მაგრამ მატერიალურად ეს სპეციალობა მომგებიანი არ არის. პროფესიათა იერარქია დასავლეთში ზუსტად ისეთივეა, როგორც აქ.

ქეთევან ბაქრაძე: — თქვენი საქმიანობის მეორე, არანაკლებ მნიშვნელოვანი სფეროა პედაგოგიური მოღვაწეობა, თქვენი წასვლა საგრძნობლად დაეტყო კონსერვატორიას და მუსიკალურ ათწლეულს. მოგეხსენებათ, ამ სფეროში შექმნილი მდგომარეობა, ოდესღაც პრესტიჟული სპეციალობები დღეს მუსიკოსებზე კატასტროფულ ნაკლებობას განიცდიან. გამოსავალს თუ ხედავთ?

პრეს-პარილი

იარაღით პატივსაცემი საპროტესტო აქცია...

ახლა თუ ისე, როგორც პოლიტიკოსებს...

პრეს-პარილი პარილი

დღეს ზოგი ჩვენი სახელმწიფო მოღვაწე...

მოდი, ობიექტურად შევხედოთ ყოველივეს...

ვის უნდა მივუძღოთ იარაღი? ისევ ბ-ნ ზორბეგის...

პირველი მსოფლიო იარაღი...

რაც შეეხება „მოვრებას“, ყოფილი სსრკ-ს...

სიკვდილით მოვსაჭრენი

პრონომიას საფუძვლად უდევს ჯავსნიანი ტანკები

ეთი გვიჩვენებს წარმეტყველება...

თავის დროზე საბჭოთა კავშირმა იარაღის...

„ცხელ წერტილებში“ საბჭოთა იარაღის...

იარაღის „მერკა“- დახლოებით 3 მილიონი...

როცა რუსეთის მიერ სირიისათვის გადაცემული...

რუსეთის მხრიდან საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან...

მკაცრ კონკურენციას მაგრამ პერუსთვის და სხვა...

ერთი შეხედვით შეიძლება მოგეჩვენებოდეს...

რუსული იარაღის გაყიდვამ 1993 წელს წინა წლის...

სიკვდილით მოვსაჭრენი

მოხდეს, გერმანულად, დამოუკიდებელი ქვეყნების...

ჩვენი იარაღის გაყიდვის პერსპექტივა არსებობს...

გერმანიაში ერთი რამ ცხადია — მოგების მისაღებად...

«მოსკოვსკი კოსმოდრომის» დონი

1989 წელს სამხედრო პროდუქციის, სსრკ-ს მთლიანი...

1992 წელს სამხედრო ნარჩენების გამოყოფა 354 მილიონი...

1993 წლის 30 დეკემბერს დაფუძნდა კონსორციუმი...

140-150 ათასი დოლარად თითო წყალქვეშა ნავი...

1991 წლის იანვარში „T-55“ ტანკის მუხლუხობა...

1992 წლის თებერვალში გაიყვანა თვითმფრინავი...

სამხედრო შეიარაღების ძირითად სახეობათა საერთო...

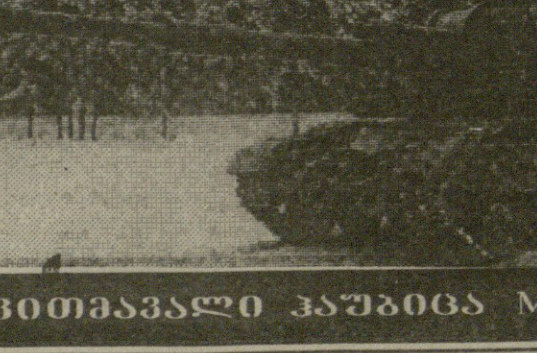
1993 წლის 30 დეკემბერს დაფუძნდა კონსორციუმი...

აქამდე მხოლოდ ამ ტრუტეტურებს ჰქონდათ ოფიციალური...

ორუფენი, რომელიც თავს მოუყრის რუსული იარაღის...

სახელმწიფო კომპანია „როსვოროუენი“ — რუსეთის...

1993 წელს იარაღით ვაჭრობის სრული მოხაზუ-

მეტი დეკლარირებულია ამა წლის 30 აპრილის...

ჩილში ფიდაე-94-ზე, აერონავტიკის და სპილის...

ფიდაე-94-ში მოხაზილობდა 30 ქვეყნის წევრი...

ფიდაე-94-ში მოხაზილობდა 30 ქვეყნის წევრი...

ფიდაე-94-ში მოხაზილობდა 30 ქვეყნის წევრი...

ფიდაე-94-ში მოხაზილობდა 30 ქვეყნის წევრი...

საქმიანი წრეების, ტურიზმის ორგანიზაციებისა და კერძო პირების საყურადღებოდ!

საქართველოს ტურიზმის დეპარტამენტის ინიციატივით ყოველ
კვირა დღეს დანიშნულია რეისი

"BOEING 737-300"

ტიპის თვითმფრინავით

თბილისი-კიოლნი-ბონი-თბილისის

მიმართულებით.

ფრენას აწარმოებს

ავიაკომპანია „ტრანს-აერ-გლოუბი“ და

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის

ავიაკომპანია „გერმანია“.

გაფრენა თბილისის აეროპორტიდან 15 საათზე.

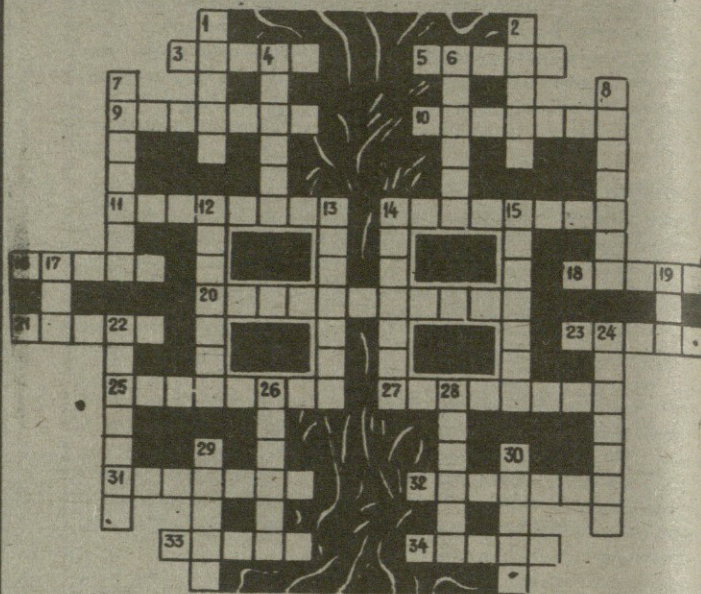
ბილეთის ღირებულება თბილისიდან თბილისამდე:
საქართველოს მოქალაქეებისათვის 500 ლმლარი,
ტურისტული ჯგუფებისათვის 300 ლმლარი.

დაწვრილებითი ცნობებისათვის მოგვმართეთ შემდეგ ტელეფონებზე:
22-61-25; 23-54-81

ბილეთები იყიდება მისამართზე: **ჭავჭავაძის გამზ. 80.**

კროსვორდი

პროფესიონალი
ნიშნითი

თარაზულად: 3. ცალკეული ციხე-სიმაგრე საბრძოლო გამაგრებათა სისტემაში; 5. განთქმული ლატვიელი მომღერალი; 9. ორგანოს ან ქსოვილის დაამატარება, დასუსტება, ზოგჯერ გაქრობაც; 10. ინდიელის უძველესი საკულტო მცენარე; 11. მიხეილ თუმანიშვილის მიერ დადგენილი საექტაკლო; 14. ქართული პოეტი; 16. ზურაბ ჭავჭავაძის ეკრანული სახე; 18. შარვლის ერთ-ერთი სახე; 20. ფულ-ფურ-ცხვირის ექიმი; 21. ჭიდაობის ფანდი; 23. პროფესიონალი მონადირე; 25. გემის ხელსაწყოთა ერთობლიობა; 27. შემოქმედებაში ხელისუფლების ძველ ოსტატთა მიმბაძველი; 31. დრამატული ნაწარმოები; 32. აკ-წერეთლის ლექსი; 33. ხოფელი სამხრეთ საქართველოში; 34. ცნობილი ფრანგი ესტრადის მომღერალი.

შვეშულად: 1. მუსიკალური საკრავი; 2. ტაფაზე მომწვარი ლავაში; 4. უცხოური წარმოების ავტომანქანა; 6. ემიგრანტი ქართველი ქალი. ავტორი ისტორიულ ნარკვევთა კრებულისა „დიდი სახეები პატარა წარმოებით“; 7. სინონიმი სიტყვების „გაბრაზდა“, „გაცხრადა“ გერულ დიალექტზე; 8. ხელისუფლების ბოქსი; 12. ავტორი ტექსტისა ცნობილი ქართული სიმღერისათვის „მტირალა ტირიფები“; 13. შეკრულ-შეფუთული ნივთი, რომელიც საღებო იგზავნება; 14. სახელმწიფო-ასიაში; 15. ქართული მოჭადრაკე და ჭადრაკის მეცნიერი; 17. გაქართა წრეში ბატონისა და პატრონის აღმნიშვნელი სიტყვა ძველად; 19. ბარონეტის სახელისა და გვარის წინ წამდგარებული ტიტული ინგლისში; 22. ამერიკელი ქალბატონი, რომლის ფოტონამუშევართა გამოფენა მოეწყო თბილისში; 24. სახის მანკვა განზრახ ან უნებლით; 26. სამკურნალო მცენარე; 28. რელიგიური საგალობლის სახეობა; 29. უნიკალურ ექსპონატთა საცავი მუზეუმში; 30. შტემპელი ან ბეჭედი თანამდებობის პირის ხელმოწერით.

21-ე ნომერში გამოქვეყნებული კროსვორდის პასუხები:

თარაზულად: 4. თიანეთი; 7. კაფი; 8. ვალუა; 9. ალაბი; 11. ტბელი; 17. კარმენ; 18. ნურბი; 20. ტროლეი; 21. აბაჯი; 22. პიმალი; 23. ემირი; 26. უზნაგი; 27. აზიზი; 28. ეგზოტი; 29. არშია; 30. კანჯი; 31. გნომი; 33. ეგერი; 36. გლისერი
შვეშულად: 1. ბელი; 2. ბრა; 3. უნა; 5. ჩაქლინი; 6. კუპლეტი; 10. პანდიკა; 12. ბრიტანიკა; 13. დარბაზი; 14. ამაზონი; 15. პორმოზი; 16. დეკრეტი; 19. არგული; 24. ტივრანი; 25. მუხლარი; 32. მელი; 34. გორი; 35. ასო.

თუ გსურთ ბორჯომის საბადოებიდან ჩამოსხმული ბუნებრივი მინერალური წყალი

"ბორჯომი"

მიმართეთ კონცერნს:

"ბორჯომის ხეობა"

რომელიც წარმოადგენს ბორჯომის მინერალური წყლის ჩამოსხმულ ქარხნებს.

ანგარიშსწორების ფორმა - ნებისმიერი;
პროდუქციის მიწოდება - მწარმოებელი-მომხმარებელი;

ჩვენი მისამართია:

ბორჯომი, თორის ქ. 39 ტელეფონი 2-30-17

ბორჯომი, სოფელი ყვიბისი ტელეფონი 2-31-36

თბილისი, ლესელიძის 51 (ბნელი ჩიხი 5)

ტელეფონი 98-77-92; 72-10-95

ფაქსი 98-84-92

რეგისტრირებული საფაქრო ნიშნები

მხოლოდ ჩვენი, წყაროებიდან ჩამოსხმული

მინერალური წყალი "ბორჯომი"

განცხადებები

ჰყიდი

სამოთხიან გარემონტებულ ბინას ტელეფონით. ვაზისუბანი, III მ-რ ტელ: 78-80-56.

საბაღ ნაკვეთს მარტყოფში 800 კვ. მ. ბაღით. კაპიტალური სახლი სარდაფით. ტელ: 34-68-55.

კარგად გარემონტებულ ოთხთაბიან ჩუხური პროექტის ბინას ლოჯით, მომავტებული 40 კვ. მ. ფართით. კაპიტალური გარეუბით, სარდაფით და ტელეფონით. ფასი შეთანხმებით.

მისამართი: საირმის ქუჩა, კორპუსი №10, მე-2 საღარბაზო, მე-5 სართული. ტელ: 38-22-76.

ორსართულიან სახლს სოფელ მუხრანთან ახლოს, 800 კვ. მ. ფართობზე გაშენებული ნების ბაღით, ფასი 10 000 ლმლარი. ტელ: 38-26-84; 30-01-30 ან 31-06-97.

ორკამერტიან მაცივარს — ARCELIK; ვიდეოს — FUNAI; მანქანას — 1937 წ. BMW კაბრიოლეტი; სამკაულო-რან გერმანულ ელექტრო ქუჩას.

სამოთხიან გარემონტებულ ბინას ნუცუბიდის მე-8 მ-რ II კვარტალი, II კორპუსი (ნუცუბიდის ქუჩასთან).

ტელ: 74-08-09 ან 95-21-40. იკითხეთ მამუკა; 31-21-11. იკითხეთ ანზორი.

ყვიდი სასწრაფოდ დიდ დიდიშში, პეტრიწის ქუჩაზე ჩუხური პროექტის ოთხთაბიან ბინას მე-8 სართულზე. ფასი 6500 ლმლარი. ტელ: 93-57-61 ან 23-01-62.

მე-6 ქართული გიმნაზია და გაზეთ „კაცობის“ რედაქცია სამხიმარს უცხადებენ რუსო ბუთხუხს მამის არსენ ბუთხუხის გარდაცვალების გამო.